P.b.b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./ŠTEVILKA 36 CELOVEC, DNE 6. SEPTEMBRA 1962 CENA 2.— ŠILINGA

Jedro manjšinske problematike

Pogostokrat se pojavlja med nami negativna kritika nad obstoječimi narodnostnimi prilikami v deželi. V kolikor zadene pri tem krivda državne oziroma deželne oblasti, je bilo v našem listu ponovno izpovedano. Vendar bi bilo napačno čakati križem rok le na ureditev narodnostnih vprašanj potom države. V prvi vrsti smo sami odgovorni za naš narodni obstoj. Te odgovornosti nas pred zgodovino nihče ne more razrešiti.

Drži, da je država dolžna izpolniti vse obveznosti do manjšine, ki izvirajo iz državne pogodbe. Vendar smo ravno v zadnjih letih doživeli, da moramo za to ustvariti predpogoje tudi Slovenci sami. Slovenske gimnazije ne bi bilo brez slovenskih dijaških domov, brez slovenskih profesorjev, brez temeljitega narodnega dela v preteklosti. Njej so položili temelje vsi véliki rodoljubi, ki jih omenja zgodovina med koroškimi Slovenci, in vsi prosvetni delavci širom Roža, Zilje in Podjune. Imena teh so sicer razvidna le še iz krajevnih društvenih kronik, njih delo pa živi v naši največji ustanovi — slovenski gimnaziji — naprej. Črka državne pogodbe bi torej za ustanovitev slovenske gimnazije ne zadostovala. Večdesetletna vztrajna gojitev narodne zavesti ji je vlila šele za življenje potrebnega duha.

Iz tega pa je razvidno, da je vsako narodno delo potrebno, in če bi se nam večkrat zdelo še tako brezpomembno in morda celo brezuspešno. Na daleč gledano bo obrodilo zaželene sadove. Z vso resnostjo bi morali zato poživiti povsod, kjer vlada tozadevno mrtvilo, prosvetno delo. Gledati bi morali v njem bistveno sredstvo za ohranitev narodnega življa. Kakor so slovenske politične, kulturne in gospodarske organizacije za nas potrebne, o usodi manjšine ne bodo odločale. O njej bo odločalo podrobno narodno delo po farah, delo slehernega igralca, pevca, zadružnika, občinskega odbornika, torej javnega delavca. Zato bo treba celotno narodno delo še bolj osredotočiti na prosvetna društva, pevske zbore, igralske družine, zadruge ter krajevne politične odbore. Za to delo po naših vaseh odgovarja vsak Slovenec pred svojo vestjo, pred narodom in zgodovino. Vas, v kateri ni več narodnega dela, bodisi v tej ali drugi obliki, je zapisana smrti. Na tem tudi zakon o slovenskem uradnem jeziku ne bi mogel več kaj spremeniti.

V nedeljo se bodo sestali v Št. Janžu v Rožu slovenski visokošolci in akademiki ter razmotrivali o koroškem manjšinskem vprašanju. Na sestanek je vabil »Klub slovenskih študentov na Dunaju«. Resno delo njegovih predstavnikov in članov nas potrjuje v prepričanju, da se bodo udeleženci sestanka bavili z jedrom manjšinske problematike, ki obstaja v tem, kako ohraniti čim bolj živo narodno zavest po naših vaseh. Prav akademik je poklican, da se temeljito peča s tem vprašanjem, da analizira strukturo naše vasi, razmišlja o njenem prebivalstvu in poklicih, se bavi z verskimi, socialnimi, kulturnimi, gospodarskimi in političnimi prilikami vaškega občestva, z duhovnimi tokovi in vplivi na sodobnega človeka, s tujskim prometom, njegovimi pozitivnimi in negativnimi posledicami za slovensko narodno skupnost, s problemi gradenj elektrarn, ustanavljanja podjetij na južnem Koroškem, s sodobnimi vzgojnimi vprašanji, predvsem z vzgojo odraslih, ki obsega danes dejansko tudi za podeželskega človeka vsa področja izobrazbe.

Nešteto je torej vprašanj, o katerih bo treba temeljito razmišljati ter iskati primernih odgovorov. Z negativno kritiko sámo nismo še izpolnili svojih dolžnosti. Sodobni čas zahteva od nas vse več. V dobi revolucionarnih dogajanj in bliskovitega preosnavljanja človeške družbe tudi pri nas — móramo najti jasen odgovor, kje stojimo kot Slovenci in kaj moremo in moramo storiti, da se ohranimo kot narod tudi v bodoče. Na ta vprašanja si moramo dati končno odgovor vsi, ko stopamo te dni v novo delovno sezono.

Dr. Valentin Inzko

Strahoten potres v Iranu

Nad 20.000 mrtvih in ranjenih - 200 vasi uničenih

Preteklo soboto zvečer je bil v Iranu izredno močan potres. Posledice so katastrofalne. Prvi močan sunek je trajal 60 sekund. Sledili so mu drugi šibkejši in krajši, ki so se ponavljali skoraj 6 ur, tako da so uničili vse, kar je stalo pokonci. Begunci, ki so prišli iz prizadetega področja, so izjavili, da se je zemlja tako tresla, da ni bilo mogoče stati pokonci. Kakor so javili v uradnih krogih, znaša število mrtvih in ranjenih nad 20.000. Uničenih je bilo nad 200 vasi, od njih 70 na področju Kazvin. Vas Danesfahan, ki je štela 4.000 prebivalcev, je skoraj do tal porušena in je nad 3000 ljudi bilo pokopanih pod ruševinami.

Ameriško poslaništvo je dalo na razpolago vso opremo za vojaško bolnišnico in dva helikopterja. Družba »Rdečega leva in sonca« (naš Rdeči križ, op. ur.) sporoča, da so dosedaj potegnili izpod ruševin 4000 trupel, 5000 ljudi pa je dobilo zdravniško pomoč. Bil je najhujši potres, ki ga pomnijo v Iranu.

Središče potresa je bilo med Gazvinom in Hamadanom, okrog 160 km vzhodno od Teherana. Prvi sunek je imel moč 9—12 stopinj Mercallijeve lestvice in je nastal v soboto zvečer ob 8,20 po srednjeevropskem času na področju, ki zajema skupno 34.000 kvadratnih kilometrov. Na tem področju ni ostal niti kamen na kamnu. Nenadoma so bile prekinjene vse zveze s tem področjem, toda vojska je nemudoma poslala na področje padalce, opremljene z radiotelegrafskimi postajami, ki so takoj navezali stik s prestolnico.

V prestolnici so takoj odredili najnujnejšo pomoč. Mobilizirali so vojsko ter izpraznili vsa skladišča. Cele kolone vojaških kamionov so začele voziti na prizadeto področje živila, šotore in opremo za bolnišnice. Vojaške karavane so prihajale od vseh strani.

Potres so čutili tudi v iranski prestolnici, v Teheranu, toda v mestu, ki ima 2 milijona prebivalcev, ni bilo žrtev in tudi ne posebne škode. Vse majhne vasi v bližini Gazvina pa so porušene. Mnogo ljudi, ki so jih pripeljali v bolnišnice, je na poškodbah umrlo.

Iz vsega sveta prihajajo sožalne brzojavke in pomoč. Reševalna akcija se nadaljuje brez prestanka. Velike težave imajo reševavci zaradi pomanjkanja vode. Izviri so se posušili, podzemski vodovodi pa so se porušili. Na desettisoče ljudi spi na prostem v hudem mrazu. Na tem področju pade nočna temperatura tudi pod ničlo. Tehniki, ki so spremljali predsednika vlade pri pregledovanju na prizadetem področju, so ob povratku v Teheran izjavili, da so videli strahotne prizore. Večina ranjenih ni mogla govoriti. Mnogo jih je bilo v nezavesti in se sploh ne zavedajo, kaj se je zgodilo. Drugi pa so imeli stalne privide in so pripovedovali strahotne reči. Tudi v Teheranu se je ljudi oprijela panika. Mnogo ljudi je zapustilo stanovanja in spi na prostem. Na tisoče ljudi neutrudno išče svojce ali kakor okamenili sedijo med ruševinami svojih vasi. Ženske in otroci butajo z glavami ob skale iz obupa zaradi izgube svojcev.

De Gaulle na državnem obisku v Bonnu

Francoski predsednik De Gaulle je v torek odpotoval na šestdnevni uradni obisk v Zahodno Nemčijo. Mudil se bo v Bonnu, Kölnu, Düsseldorfu, Duisburgu, Hamburgu, Münchenu in Stuttgartu. Prepotoval bo približno 2000 km, da bi imel več priložnosti govoriti s prebivavci Nemčije. Med obiski bo imel kakih 15 govorov v nemščini. Predvideni so tudi razgovori predsednika De Gaulla in kanclerja Adenauerja. Obravnavala bosta ideje in načrte o evropski enotnosti ter svoje napore za zbližanje med Francijo in Nemčijo. Pri tem poudarjajo, da državnika ne nameravata spreminjati svojih dosedanjih gledišč o teh vprašanjih. Komentatorji pa menijo, da se ne bosta mogla ogniti vprašanju vključitve Velike Britanije v Skupni evropski trg in evropsko politično unijo. Kajti Nemčija in Francija sta v tem pogledu precej rezervirani, zato so v Parizu prepričani, da bosta državnika potrdila in zbližala svoja stališča.

Silovit tajfun je divjal v Hong-Kongu

Silovit tajfun, ki je divjal v soboto zvečer nad angleško kolonijo Hong-Kong, je sejal razdejanje in smrt. Po dosedanjih poročilih je zgubilo življenje najmanj 50 ljudi. Ranjenih je bilo 400, 13 jih pogrešajo, okoli 20.000 ljudi pa je brez strehe. Tajfun z imenom »Vanda«, je pridivjal s hitrostjo 200 kilometrov na uro. Uničil je na stotine hiš, podrl veliko število dreves in prevrnil mnogo avtomobilov. Pravijo, da je ta tajfun najhujši, kar jih je bilo nad tem mestom v zadnjih 20 letih.

Številni vodni lijaki so povzročili veliko škodo v mestu. Nastalo je mnogo kratkih stikov pri električni napeljavi, kar je povzročilo po mestu številne požare. Močan veter je zanesel dve ladji na odprto morje in sta zadeli ob bližne čeri in se razbili.

Močan naliv, ki je spremljal tajfun, je poplavil vse nižje predele mesta ter paraliziral vso dejavnost na vsem področju.

Med žrtvami je tudi več ljudi, ki jih je ubil električni tok. Škoda v mestu in na pridelkih bližnjega področja znaša mnogo milijonov dolarjev. V pristanišču se je potopilo nekaj ladij, ker so trčile druga ob drugo. Prekinjen je ves letalski in pomorski promet.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Ponavljalni izpiti so 10. 9. 1962 ob osmi uri. Sprejemni izpiti za vse razrede so 11. 9. 1962 ob osmi uri. Vpisovanje, obvezno za vse učence, je 12. 9. 1962 od 14. do 16. ure. Začetna služba božja je 13. 9. 1962 ob deveti uri in ob 13.15 je prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

— KRATKE VESTI —

Lani so v Sloveniji s pomočjo stanovanjskega sklada zgradili skupno 6025 stanovanj. V ljubljanskem okraju so zgradili 2663 stanovanj, v mariborskem 854, v celjskem 746, v okraju Kranj 739, Koper 403, Novo mesto 244, Gorica 238 in Murska Sobota 138. V prvem letošnjem poletju pa je bilo v Sloveniji sezidanih 1718 stanovanj, od katerih skoraj polovica v Ljubljani.

Priprave za Vatikanski koncil v Rimu so v polnem teku. Po še nepotrjenih podatkih se bo vesoljnega cerkvenega zbora udeležilo 2816 kardinalov, nadškofov, škofov in drugih visokih cerkvenih dostojanstvenikov. V baziliki sv. Petra je že pripravljenih 2844 mest. Od udeležencev bi jih bilo 728 iz Evrope, 31 iz Oceanije, Avstralije in Nove Zelandije, 196 iz Severne Amerike, 356 iz Azije, 196 iz Afrike in 400 iz Srednje ter Južne Amerike.

Konferenca strokovnjakov 12 držav se je začela na Dunaju, na kateri bodo sestavili dolgoročni načrt za delo mednarodne agencije za atomsko energijo. Konferenca, na kateri so poleg ostalih tudi strokovnjaki ZDA in Sovjetske zveze, bo trajala pet dni. Na temelju priporočil strokovnjakov sestavlja agencija načrt za obdobje 1964—1969. Načrt mora odobriti generalna konferenca na zasedanju prihodnje leto.

Zahodnoberlinski župan Willy Brandt je dejal, da so pogajanja edina sprejemljiva alternativa v berlinskem sporu. Dejal je tudi v nekem intervjuju, da ne razume francoskega stališča, ki ne sprejema pogajanj, kajti »medtem, ko mi zavračamo pogajanja, drugi izvajajo svoje načrte«. Po njegovih besedah je ameriško stališče, da je treba pustiti odprta vrata za razgovore, sprejemljivo. Kar zadeva bonnsko vlado po Brandtovi oceni »nad tem ni posebno navdušena, vendar je vsekakor bliže ameriški liniji kakor francoski«.

Jordanija in Saudska Arabija sta sklenili ustanoviti skupno vojaško poveljstvo in okrepiti sodelovanje na vseh področjih. To so objavili v skupnem sporočilu ob obisku jordanskega kralja Huseina in premiera Tala v saudski prestolnici Riad. Poročilo pravi, da bosta ti dve državi vskladili svojo zunanjo, ekonomsko in kulturno politiko ter takoj pričeli urejati obmejna vprašanja.

VABILO

na proslavo 200-letnice posvetitve farne cerkve v Št. Janžu v Rožu

Pred cerkvijo bo prireditev Hofmannstalovega

SLEHERNIKA

na praznik Marijinega rojstva ob pol 8. uri zvečer.

V nedeljo, 9. septembra, bodo svete maše ob 7. in 8. uri, ob 9. uri pa bo slovesno pranganje z milostnim kipom Matere božje in sveta maša

V slučaju slabega vremena bo prireditev naslednji dan, v nedeljo, 9. septembra

Vstopnina 8.— šilingov

Politični teden

Po svetu . . .

POGAJANJA V ŽENEVI

Na ženevski razorožitveni konferenci je bilo v preteklem tednu, predvsem zaradi stalnega pritiska izvenblokovskih držav, precej živahno, zlasti kar se tiče prekinitve jedrskih poizkusov. Kakor je znano, je bilo določeno, da se delo konference prekine od 8. septembra do 14. novembra zaradi zasedanja skupščine OZN. V teh zadnjih dneh skušajo doseči, da bi se vsaj prekinili jedrski poizkusi, in s tem v zvezi sta Zahod in SZ predložila vsak svoje dodatne predloge. ZDA in Velika Britanija so v ponedeljek predložile dva alternativna načrta: načrt o prekinitvi vseh jedrskih poizkusov ob istočasnem mednarodnem nadzorstvu in načrt za prekinitev jedrskih poizkusov samo v atmosferi, pod vodo in v vesolju brez inšpekcije.

Drugi osnutek pogodbe predvideva prepoved jedrskih poskusov povsod in za vedno. V njem so vsebovane določbe o mednarodni inšpekciji na mestu vseh sumljivih potresov.

Sovjetski delegat pa je zavrnil predlog za delno ukinitev jedrskih poizkusov in je poudaril, da pomeni zadevni načrt poizkus legalizirati podzemeljske eksplozije, kar bi bila spodbuda za jedrsko vojno. Zavrnil je tudi načrt o prepovedi vseh poizkusov, ker ne vsebuje kompromisnih predlogov osmih nevtralnih držav.

Glavni spor je predvsem okoli inšpekcij, ki jih ZDA in Vel. Britanija hočejo obvezne, SZ pa na poziv, kakor predlaga spomenica nevtralnih. Ker ni pričakovati, da bi se mogli sporazumeti pred 8. septembrom, sta ameriški in britanski delegat v petek predlagala, naj tristranski pododbor, ki razpravlja o tej zadevi, nadaljuje delo tudi med prekinitvijo konference, tako da bi do 1. januarja pripravil načrt pogodbe. Temu predlogu so se pridružili tudi nevtralni delegati. Kuznjecov pa je sporočil, da bo zadevo proučil. Vendar pa menijo, da bo SZ predlog sprejela.

Po tolikih mesecih pogajanj v Ženevi torej še nič ne kaže, da bi v doglednem času moglo priti do kakega sporazuma o delni ali popolni ukinitvi atomskih poizkusov. Tudi prizadevanja in neposredna udeležba predstavnikov nevtralnih in nevezanih držav pri pogajanjih v Ženevi žal še ni pripomogla, da bi se našla za vse sprejemljiva rešitev. Kljub tem neuspehom pa je jasno, da je treba še naprej vztrajati pri pogajanjih in razgovorih zlasti med zastopniki neposredno prizadetih držav, kajti to je edina pot, ki lahko pripelje do kakšnega pozitivnega zaključka.

PETA KARIBSKA DRŽAVA

V petek je dobila neodvisnost še ena država. Otoka Trinidad in Tobago ne bosta več britanska kolonija, marveč 24. neodvisna dežela v ameriškem območju.

Vodilna politična stranka na tem otoku, narodna stranka, ter njen vodja in prvi predsednik vlade Trinidada Williams, sta še nedavno v svojem programu poudarjala, da neodvisnost ni zadnji cilj. Do septembra 1961 je zagovarjal tezo, ki je bila blizu načrtom Velike Britanije. Teza je bila v tem, da bi ustanovili Zahodnoindijsko federacijo, sestavljeno iz britanskih kolonij v Karibskem morju: Jamajke, Trinidada, Barbadosa ter dveh otoških skupin, Windwardske in Leewardske.

Lani v septembru pa so prebivalci Jamajke z referendumom odklonili federacijo in se izrekli za neodvisnost.

Trinidad ima samo 800.000 prebivalcev in zelo nerazvito gospodarstvo, čeprav je bogat petroleja, razen tega je na zelo nestabilnem karibskem področju. Zato mu ne bo lahko prebijati se skozi življenje. Williams se tega zaveda in nastopa dokaj oprezno. O njem je znano, da je bil naklonjen Britaniji in zato ni dvoma, da bo Trinidad ostal v Commonwealthu. Toda ob obale tega otoka pljuskajo tudi drugi, zemljepisno neprimerno bližji vplivi. Enega najmočnejših — ameriški — je že čutiti na Jamajki, ki je pred tremi tedni izstopila iz federacije.

Nastanek pete neodvisne države v Antilih je za to področje vsekakor neprimerno važnejši dogodek kakor bi utegnili misliti, če bi upoštevali samo velikost Trinidada. Važnejši je tako zaradi končnega propada prejšnjega britanskega federalnega načrta, kakor tudi zaradi vpliva, ki bi ga razglasitev neodvisnosti v Port of Spainu objektivno utegnila imeti na osvobodilna gibanja v preostalih evropskih kolonijah. Naposled ni brez pomena tudi stališče, ki bi ga zavzel Trinidad proti blokovskim in drugim tokovom v tem delu ameriškega območja.

ZAR IZSTOPILA IZ ARABSKE LIGE

V Štori v Libanonu je bilo te dni izredno zasedanje Arabske lige, na katerem so razpravljali o obtožbi Sirije proti ZAR, da se ta vmešava v notranje zadeve Sirije.

V sedemnajstih letih Arabske lige se je pokazalo, da je le-ta omrtvičena, kakor hitro dve največji in najmočnejši arabski državi — ZAR in Irak — nista pripravljeni na konstruktivno sodelovanje; odsotnost takega sodelovanja pa bo zaznavna, dokler se velike države znotraj Arabske lige ne bodo odpovedale težnji, da prek te medarabske organizacije uveljavljajo svoj način gledanja na arabsko integracijo. Neuspešni poskusi »nevtralcev« v Arabski ligi (Libanon, Maroko, Sudan, Libija), da bi posredovali in ohranili pri življenju platonični, če že ne konkretni simbol arabske solidarnosti, samo potrjujejo to tezo.

ALŽIRIJA V NEVARNOSTI

Vesti, ki prihajajo iz Alžirije, odkrivajo, da sedanji notranji procesi niso usmerjeni k stabilizaciji, marveč prej v obratno smer. Nov pretres je mlada država doživela 25. t. m., ko je Mohamed Kider obvestil javnost o dvojni krizi.

Svet IV. vilaje (mesto Alžir in okolica) se je odkrito postavil proti političnemu uradu s prevzemom dejanske oblasti v mestu Alžiru, slednjemu onemogočil opravljanje njegovih funkcij, zaradi česar so bile volitve, razpisane za 2. september, odložene za nedoločen čas.

Vsebino spora med svetom IV. vilaje in med političnim uradom je orisal Mohamed Kider: svet četrte vilaje se upira reorganizaciji armade po načelu, da morajo biti pojmi države, armade in stranke strogo ločeni. Z drugimi besedami: gre za podreditev armade ustavni civilni oblasti.

Oficirji IV. vilaje ali nekateri izmed njih so nastopili proti političnemu uradu z gesli o »nesposobnosti političnega vodstva, ki ni zmožno zagotoviti dela, kruha in stanovanj za vse«. Z oboroženo silo so onemogočili normalno poslovanje političnega urada, ki je v zadnjem času dejansko predstavljal edino vsedržavno oblast: prezgodaj bi bilo trditi, da se je s tem ta oblast kot učinkovit organ že razblinila v platonično institucijo, vsekakor pa drži, da je odložitev volitev, kar je posledica nedavnega razpleta, huda hipoteka z verižno reakcijo posledic za mlado državo. Rojstvo in prvi koraki alžirske države so preračunani na izdatno finančno pomoč Francije; Francija urejuje probleme dajanja te pomoči z alžirsko vlado, ki bo izšla iz splošnih volitev; čim dlje ni volitev, tem dlje ni vlade, brez le-te pa ni nujno, da začno delovati tisti členi evianskih sporazumov, ki se nanašajo na gospodarsko pomoč in sodelovanje, kar je eden važnih elementov za čim lažji prehod dežele iz kolonialnega statusa v status neodvisne države.

Vsako odlaganje volitev posredno pomeni poslabšanje gospodarskega, socialnega pa tudi političnega položaja in krepitev negativnega odnosa do evianskih pogodb, s tem pa nevarnost, da nastane v deželi politična praznina, ki bi lahko bila povod za to, da jo nekdo ali nekateri od zunaj poskušajo po svoje napolniti.

Posamezni alžirski voditelji izdajajo dan za dnem pozive, naj se obnovijo pogajanja in naj se spori mirno rešijo. Zadnje dni tega tedna je že grozila nevarnost državljanske vojne. Politični urad je pozval vojake ostalih vilaj, naj vkorakajo v Alžir. Četrta in tretja vilaja pa sta sporočili, da se bosta temu uprli z vsemi silami. Vojaki ostalih vilaj so za sedaj zasedli položaje na meji četrte vilaje, tako da so eni in drugi v bojni pripravljenosti.

Ljudstvo, ki pri vseh teh sporih najbolj trpi, pa je šlo na ulice in demonstriralo proti takemu neodgovornemu početju. Vzklikalo je, da je sedem let vojne dovolj.

. . . in pri nas v Avstriji

V avstrijski notranji politiki je sredi priprav za volitve prišlo do notranjih trenj zaradi sladkorja. Sladkorna industrija je zahtevala povišanje sladkornih cen, in sicer pri vsakem kilogramu za 80 grošev. To bi pomenilo za sladkorno industrijo, da bo imela okoli 160 milijonov šilingov več dohodkov. Vendar so strokovnjaki izračunali, da bi znašala zahteva po višjih plačah sladkornih delavcev samo okoli 9 milijonov šilingov. Če bi cene povišali samo za 20 grošev na kilogram, bi to prineslo že okoli 40 milijonov šilingov.

Notranji minister Afritsch se je tozadevno pogajal z zastopniki sladkorne industrije. Uspehi pogajanj so privedli samo do zaključka, da bo treba hitreje reševati prošnjo glede nove ureditve sladkornih cen; ta prošnja je bila vložena že majnika 1961 in so jo zdaj nanovo podprli delavci sladkorne industrije s svojimi zahtevami po višjih plačah. Predvidevajo, da bodo to stvar uredili še v prvi polovici 1963. Zastopniki sladkorne industrije vztrajajo na tem, da so sladkorne cene že od leta 1951 ostale nespremenjene, medtem ko so se izdatki izdatno poviševali.

Generalni tajnik OZN, U Thant je začetkom tega tedna obiskal Avstrijo. Bil je na poti iz Češkoslovaške in se je mimogrede dva dni mudil v Avstriji. Razgovarjal se je z avstrijskimi politiki o aktualnih vprašanjih. Po lastni izjavi so bili razgovori zanj zelo uspešni in koristni. Zunanji minister Kreisky ni pozabil seznaniti generalnega tajnika z vprašanjem Južne Tirolske. Predsednik dr. Schärf pa je poudaril, da je Avstrija vedno zelo zainteresirano sodelovala pri OZN, kar bo storila tudi še vnaprej.

U Thant pa je dejal, da ravno majhne države, kakor Avstrija, skušajo premostiti prepad med dvema največjima silama, med ZDA in Sovjetsko zvezo. Nadalje je razložil, da je vprašanje odnošajev med EGS in sovjetskim blokom pretresal z raznimi politiki vzhodnih držav. Njegovo osebno mnenje pa je to: če se bo EGS razvijala na podlagi tolerance in širokih pogledov, potem je dobra. Če pa bo služila vojaškim ciljem, je ni mogoče odobravati.

Na avstrijsko vprašanje, zakaj U Thant berlinskega vprašanja ne spravi pred OZN, je generalni tajnik odgovoril, da k temu ni pooblaščen. Razen tega je berlinsko vprašanje v prvi vrsti zadeva štirih velesil, ki naj osredotočijo vse moči k mirni rešitvi tega problema. Vmešavanje OZN bi moglo ustvariti nove napetosti.

Stavka španskih rudarjev

Vse kaže, da Frankov režim v Španiji preživlja zadnje čase precej hudo krizo. V Asturijah, kjer se nahajajo premogovniki, od katerih Španija dobiva 69 odstotkov celotne proizvodnje premoga, stavka več kot 15 tisoč rudarjev, pri čemer je prizadetih 27 industrijskih podjetij.

Delavci zahtevajo, naj se jim zboljša njih ekonomski položaj in so stopili v stavko, čeprav je ta način boja za dosego in zaščito delavskih pravic v Španiji prepovedan. Zato ima njihovo stavkovno gibanje tudi določeno politično obeležje.

Oblastva so sicer letošnjega maja poskrbela, da so se rudarjem nekoliko zvišale plače, a to je imelo za posledico, da so se zvišale cene premogu, kar je negativno vplivalo na celotno gospodarstvo.

Francoski dnevnik Le Figaro je pred dnevi pisal, da krize v Asturijah ni lahko rešiti, kajti sedanje stanje je odvisno od mnogih činiteljev. Upoštevati je namreč treba, da vsak španski rudar dnevno nakoplje povprečno 560 kg premoga, medtem ko znaša proizvodnja v Franciji in Nemčiji dnevno 1161 kg oziroma 1433 kg na vsakega rudarja.

Vzroki nizke proizvodnje so v prvi vrsti zastarele naprave, nesmotrna porazdelitev dela in pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov.

Kako se mislijo oblastniki izmotati iz te hude krize, še ni jasno. Po še nepotrjenih vesteh se zdi, da so doslej 300 rudarjev poslali v konfinacijo. Jasno pa je, da s takimi diktatorskimi sredstvi ne bo vedno mogoče krotiti gospodarsko in politično zapostavljenih delavcev.

SLOVENCI
doma in po svetu

Svelovni uspeh slovenskega pevskega zbora

Ves italijanski in evropski tisk je pred dnevi, ko je poročal o mednarodnem tekmovanju zborov v Arezzu, pisal tudi o zboru „Vinko Vodopivec" kot o zboru vsestranskih kvalitet. Na svojem povratku iz Arezza se je zadnjega avgusta ustavil v Trstu, kjer je v stadionu „prvi maj" očaral in navdušil ter nudil krasen umetniški večer v do kraja napolnjeni dvorani. Na tekmovanju v Arezzo je zbor zasedel tretje mesto.

Slomškovo slavje sredi Amerike

Podružnica Lige slov. katol. Amerikancev in Slovenska mladina tako imenovanega „železnega okrožja" v državi Minnesota v Združenih državah sta tudi slovesno praznovali stoletnico Slomškove smrti. Prvi slovenski izseljenci so prišli v te kraje kopat železno rudo in danes je ta pokrajina vsled razvoja že popolnoma spremenjena. Naši ljudje so dali precejšen delež k temu napredku. Kako je potekalo Slomškovo slavje? Ob spremljavi gosli je bila najprej deklamacija „Večerna pesem". Fantek in deklica sta nato povedala, kaj vesta o svetniškem škofu Slomšku. Pesem „Preljubo veselje, oj kje si doma", ki jo je zložil Slomšek, je zapela in zaigrala 7-članska Bajdova družina. Drug fantek in deklica sta povedala navzočim, kaj je Slomšek učil o materinem jeziku. Slomškovo Marijino pesem so zapeli štirje Tušarjevi fantje. Na klavirju pa jih je spremljala njihova mamica. Dva mlada iz Medvedove družine sta zaigrala „Pesem brez besed". Skupina otrok je povedala in zapela pesem „Svetlo sonce se je skrilo", potem je Tušarjev Janez na harmoniki igral vsem v prijetno razvedrilo Slomškove melodije. Nato so se oglasile same deklice in zapele prepričevalno „Slovenka sem!" Za zaključek je vsa dvorana zapela znano Slomškovo Marijino pesem „Ko zarja zlati nam gore!" Ali nam niso ti rojaki onstran morja podali cel program za proslavo, ki bi bila v veselje našim mamicam in očetom po naših farah, mladini pa v poduk? Slomškove pesmi so še vedno ljube in prijetne našim ljudem. Zakaj jih ne bi ob stoletnici njegove smrti znova pokazali našemu ljudstvu?

Prisrčno slavje v Clevelandu

Na prvo nedeljo v avgustu so doživeli Slovenci v mestu Clevelandu v Združenih državah prisrčno slavje slovenskega duha in povezanosti. Praznovali so namreč 5. slovenski katoliški dan, ki je spomnil naše rojake, kako je naš človek, ki je prišel v Ameriko, z golimi rokami začel graditi slovenske cerkve in narodne domove, v katerih naj bi ohranjal sebi in svojim potomcem zavest, da ga je rodila slovenska mati in da je bil po dobroti svojih staršev že čisto majhen krščen v katoliški cerkvi. Dopoldne so bile službe božje po raznih slovenskih cerkvah, popoldne pa je bila velika kulturna prireditev na prostem, na farmi pri cerkvi sv. Jo Slavnostni govornik je bil tokrat letošnji zlatomašnik msgr. Matija škerbec, katerega govor posnemamo, saj je bil poln pomembnih misli, o katerih je prav, če tudi mi razmišljamo.

Katoliški shod ameriških Slovencev

Amerikanski Slovenci so obhajali katoliški shod ravno ob 70-letnici prvega katoliškega shoda v Ljubljani l. 1892. Namen katoliških shodov je dati program in smernice katoliški dejavnosti. Ni tu mišljena Cerkev kot taka, ampak katoličani, ki vedo, da je njihova dolžnost tudi v poklicnem življenju, v kulturi, pri razvedrilu in zabavi, nastopati kot kristjani. Veliki ideolog katoliškega delovanja med Slovenci je bil filozof in vseučiliški profesor dr. Aleš Ušeničnik, ki je umrl pred dobrimi desetimi leti v Ljubljani.

Himna katoliškega gibanja je pesem „Povsod Boga!" Mi hočemo povsod Boga. Naj vlada Bog, Kralj naš in Oče! Te besede povedo bistveno o katoliški dejavnosti. Začetki katolišega gibanja na Slovenskem segajo v dobo apostolskega duhovnika Luke Jerana in našega velikega misijonarja Friderika Baraga. Iz malega početka se je katoliško gibanje razvilo po vseh slovenskih pokrajinah in zajelo vso slovensko zemljo pred prvo svetovno vojno. Koroškemu slovenskemu človeku je to gibanje dalo neizmerno veliko, tako v verskem kot v narodnem pogledu. Naše hranilnice, naša prosvetna društva in drugo je zraslo v tej dobi.

Slovenska prireditev na mednarodnem velesejmu

Letos, prvega avgusta, je v Chicagu v okviru mednarodnega velesejma nastopila skupina slovenskih plesavcev pod vodstvom gospe Corinne Leskovar in slovenski pevski zbor fare sv. Štefana. Dvorana se je popolnoma napolnila z gledavci različnih narodnosti, ki razstavljajo na velesejmu. Pred vsem pa so prihiteli na prireditev čikaški Slovenci, da z obilno udeležbo manifestirajo svojo narodnost in dajo priznanje prirediteljem in izvajavcem programa.

MILOSTNI KIP „Marija v ognju“ V ŠT. JANŽU

(IZ FARNE KRONIKE)

Leseni baročni oltar v Marijini kapeli je iz prve polovice 18. stoletja (okoli leta 1730). Prejšnji Marijin oltar pa je razviden s slike iz leta 1704, ki visi v kapeli.

Glavni kip na oltarju je kip »Marije v ognju«, ki je romanskega sloga. Na zadnji strani kipa so še vidni sledovi ognja. Na sprednji strani pa so v začetku 17. stol. kip obdali z leseno preobleko, da bi tako bil osmojeni del zakrit.

Na Marijinem obrazu pa sta še danes vidni 2 rani, o katerih pripoveduje legenda, da so Turki l. 1492 hoteli kip zažgati. Toda glej, kip ni hotel goreti. Zato je divji Turek vzel handžar in je dvakrat zamahnil s sabljo po Marijinem obrazu. Toda proti njegovemu pričakovanju je iz teh dveh ran pritekla kri. Turki so prestrašeni zapustili ta kraj, rekoč: »Lies je lies, je božja gnada vmies.«

Čudežne zgodbe o »Mariji v ognju« v Št. Janžu

Te zgodbice pripoveduje župnik Matej Zablatnik, ki je kot puščavnik in beneficiat živel od leta 1721 pri cerkvi v Št. Janžu, kjer je 27. avgusta 1749 umrl. Ta duhovnik-puščavnik se je zelo trudil, da bi se Marijino češčenje razširilo po vseh naših vaseh in krajih. Leta 1738 je prav on začel v Št. Janžu z družbo Srca Marijinega, ki je kmalu štela 3025 članov. On je tudi priorju vetrinjskega samostana poročal o čudežnih zgodbah »Marije v ognju«, kakor jih je slišal od starih ljudi.

Po odhodu Turkov je Marijin kip dolgo ležal na nekem hlevu. Nekoč pa je začelo deževati in grmeti, ne da bi to nehalo. Nihče ni vedel, kje bi bila krivda. Sosedje so videli kip na hlevu. Takoj so ga nesli v cerkev, nakar se je nevihta polegla.

● Leta 1703 so prišli 3 gospodje iz Celovca v Št. Janž. Ravnokar so se vrnili iz Podgorij. To so bili: Jakob Loy, Peter Repick in Weißboth Wolker. Eden izmed njih je hotel s palico dvigniti plašč kipa, da bi videl sledove ognja. Toda glej, palica se je zlomila. Slika, ki prikazuje ta prizor, še zdaj visi v Marijini kapeli.

● Leta 1721 se je neka žena rešila porodnih bolečin na ta način, da se je zaobljubila Mariji Šentjanški.

● Bilo je leta 1722. Nekega plemiča je popadla huda bolezen in nobenega upanja za ozdravljenje ni bi bilo več. Tedaj pa je njegova žena darovala za mašo v čast »Mariji v ognju« — in njen mož je ozdravel.

● Dve leti pozneje je prišla neka žena v Št. Janž. Ta je živela s svojim možem, s svojo materjo in očetom v sovraštvu. Vsak član družine je bil prisiljen stanovati sam zase. Komaj so se spravili, že se je prepir začel znova. To se je večkrat ponavljalo. Ponoči pa se je tej ženi prikazala lepa gospa, ki jo je tolažila in ji svetovala, da naj gre v Št. Janž. Tam bo našla kip Marije. Res je šla po nasvetu lepe gospe na božjo pot v Št. Janž, tam molila k Materi božji, da naj otme vse člane sovraštva. Vesela se je vrnila domov in se je Mariji zahvalila za spet pridobljeni mir.

● Nek bolnik se je leta 1735 obvezal, da bo šel v Št. Janž na božjo pot; kmalu je ozdravel.

● Neki ženi je v grlu obtičala »špila«. Ko je poklicala Šentjanško Marijo na pomoč, je bila tega rešena.

In tako stari ljudje pripovedujejo še mnogo o čudežnih zgodbah in ozdravljenjih ob kipu »Marije v ognju«.

NA SONCU IN OB MORJU

(Počitniško pismo bralcem našega lista. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

Na izletu ali potovanju radi pošljemo svojcem in prijateljem pozdrave na razglednici, če treba jim pišemo kaj več v pismu. Družina bralcev našega lista je pa tako številna, da ni mogoče pisati vsakemu posebej. Zato pišem vsako leto s počitnic vsem skupaj in tako tudi letos.

Zopet preživljam svoj dopust ob morju v Lovranu v duhovniškem počitniškem domu, kjer gospodarijo in gospodinjijo postrežljive in prijazne slovenske redovnice. Vsak se počuti tukaj prav domačega, pa naj bo Nemec, Hrvat ali Slovenec. Tu se uresničuje, kar piše psalmist: »Glejte, kako lepo in prijetno je, če prebivajo bratje skupaj.«

Zato se ne čudite, da sem letos že tretjič tukaj. Prvokrat v majniku, da sem si utrdil od gripe razrahljano zdravje. Začetkom avgusta sta me šmarješka gospoda vzela seboj in smo v treh dnevih prepotovali z avtom Slovenijo od Rogaške Slatine do Svete Gore, pa nas je pritegnil še Lovran za enodnevni obisk. Pri odhodu sem zatrdil s prednici: »16. avgusta se zopet vidimo!«

In res je kapelski gospod Pavle tisto jutro napregel in napojil svoj »ljudski voz« in sva se čez Ljubelj podala najprej na božjo pot na Brezje, kjer sem Mariji Pomagaj posebno priporočil gradnjo naše nove cerkve. V Kranju sva pozdravila železomašnika dr. Levičnika, mojega nekdanjega profesorja; po postanku v Št. Vidu in Ljubljani pa sva se pripeljala v Lovran ravno k večerji. In začeli so se lepi dnevi, ki jih najlaže kratko opišem takole:

Sonce nas peče, morje hladi;
skrbi nobene! Hej, to se živi!

V Moščenice

Že koj prvo nedeljo popoldne smo štirje z avtom izleteli v Moščenice. Tik nad morjem v višini 172 m čepi kakor gnezdo to malo mestece. Kakor v vseh starih obmorskih mestih so tukaj vsled pičlega prostora na vrhu hriba hiše vrinjene ena v drugo, prizidane, nadzidane. Pač pa je okoli cerkve malo prostora. Od zunaj so cerkveni zidovi začrneli, ko pa stopiš v njo, si prijetno presenečen, ko občuduješ lepo mogočno svetišče v renesančnem slogu in znamenito krstilnico. Na cerkvenem trgu smo sedli na klop in uživali krasen razgled po morju, obali in bližnjih otokih. Nekoč so imeli v Moščenicah svoje zavetje drzni morski roparji, sedanji prebivalci pa niso nevarni. O tem smo se prepričali, ko so nam v gostilni prav radi postregli s hladilno oranžado. Moščenice se širijo, a ne zgoraj na hribu, marveč spodaj ob morju, v Moščeniški Dragi, ki je moderno kopališče z lepo plažo.

Na pot po Istri

V sredo nato smo se odpravili na daljši izlet. Udobno smo sedeli v avtu: dva Korošca in dva Štajerca, namreč g. Ivan, moj stari znanec in njegov tovariš. Gladko je drčal avto po lepi asfaltirani obrežni cesti, odkoder je bil lep pogled na morje, svetlikajoče se v jutranjem soncu. Ob zalivu Plamin, ki sega daleč v celino in je krasne temnomodre barve, pa krenemo v notranjost Istre. Zanimivo je, da so v Istri vsa naselja v višavah. Prvi večji kraj je Labin. Tu se cesta dviga in pada proti Raši, kjer so premogokopi, z železnico zvezani z morsko obalo. Videli smo moderno cerkev, zidano v italijanskem slogu, podobna dolgi obokani lopi. Zemlja v tej pokrajini je močvirnata, osušena, dobro obdelana. Koruza dobro uspeva in obeta dober pridelek. Prav prijetna sprememba je to, ker so še malo prej naše oči gledale skalnate griče, od suše hirajoče njive in zamrlo rastlinstvo. Cesta se spet dviga do Barbana in nato spušča navzdol, kjer zopet vlada huda suša, dospemo skozi ravnino v Marčano in se spuščamo polagoma naravnost proti Puli.

V Puli

Pula je staro mesto. Že pred Kristusovim rojstvom je štelo okoli 35.000 prebivalcev, približno toliko kot sedaj. Za časa avstro-ogrske monarhije je bila Pula glavna vojna luka. Zdaj je tu razvita industrija, ladjedelnice gradijo ladje za razne tuje države. Ko smo šli tam mimo in slišali vsakovrstne ropote strojev, si pač nisem mogel prav predstavljati, koliko različnega materijala in koliko dela in truda je treba, predno se taka ladja v vseh svojih podrobnostih dogotovi.

Najznamenitejša zgradba v Puli, ki vleče nase pogled vsakega tujca, je rimski amfiteater, ogromna trinadstropna stavba v podobi elipse, dolga 137 m, široka 105 m gledališče, ki je nudilo prostora 25.000 gledalcem. Zgoraj so bile lože za imenitne rimske odličnike, nižje pa vrsta za vrsto za druge gledalce. V sredi pa je bila obširna arena, kjer so se v zabavo željnim gledalcem borili med seboj gladiatorji ali so divje zveri trgale mučenike - kristjane. Saj je ljudstvo tolikokrat zahtevalo: »Panem et circenses!« »Hočemo kruha in iger!« Amfiteater v Puli je bolje ohranjen kakor Kolosej v Rimu. Ogromni obdelani kamni pač dobro kljubujejo zobu časa. Kako neki so ubogi sužnji mogli spraviti take težke kamne v tako višino! Je pač tudi takrat tehnika že močno napredovala in ohranjene stare stavbe pričajo, da so tudi takratni inženirji in stavbeniki bili strokovnjaki.

Iz časa rimskih cesarjev je v Puli še več znamenitosti ohranjenih, n. pr. Avgustov tempelj, slavolok »porta aurea« v čast istemu cesarju. Veliko starin hrani muzej v pritličju in prvem nadstropju, ki smo si jih ogledali, drugo nadstropje hrani istotako mnoge zanimivosti, a je bilo zaprto.

Pula je škofija, ki pa je združena s poreško in škof stoluje v Poreču. Ko smo našli stolnico, smo morali še le iskati vhod v njo. Je preprosta stara bazilika z antičnimi stebri, pa za naš okus nič kaj prikupna.

Ura je kazala že pol dvanajst, treba je naprej! Vozimo se ob morju, na levi vidimo Brione, otoke kamor so radi zahajali nekdaj člani cesarske hiše in služijo tudi zdaj za letovišče državnemu predsedniku Titu. Močno se pozna letošnja suša. Nekaj predelov gozdičev je očrnelih, posledica gozdnega požara. (Dalje prihodnjič)

Dr. Franc Jaklič - 70-letnik

V Združenih državah je 14. avgusta obhajal 70 let naš najboljši nabožni pisatelj in zlasti življenjepisec našega velikega misijonarja Friderika Baraga, profesor dr. Franc Jaklič.

Rojen je bil na Dolenjskem v župniji Sv. Gregorja v vasi Andol. (Franc Levstik je dejal, da je ime te vasi lep star slovenski izraz za besedo »ondi doli«). Kot mlad kaplan je napravil za pastoralno konferenco tako odličen referat, da ga je ljubljanski škof Jeglič poslal nadaljevat študije v Innsbruck, kjer je po dveh letih doktoriral. Nato je deloval kot prefekt v škofovih zavodih in vrsto let kot odličen gimnazijski katehet. Dijakom je napisal pomembno vzgojno knjigo »Po svetli poti« (izšla v dveh izdajah in je naprodaj pri Mohorjevi). Pri celjski Mohorjevi so izdali »Življenje svetnikov«, v katerih je nad polovico svetnikov sam obdelal. Za molivce po župnijah je napisal »Ure češčenja«, pri celovški Mohorjevi pa je izšel njegov molitvenik »Jezus dobri pastir«, ki je razprodan. Največje in najboljše njegovo delo pa sta življenjepisa misijonarjev Friderika Baraga in Ignacija Knobleharja. Obe ti knjigi sta še naprodaj pri Mohorjevi v Celovcu.

Štiri leta je v Marquette, kjer je svetniški Baraga kot škof umrl, marljivo preiskoval Baragovo duhovno življenje. Za proglašenje Baraga za blaženega in za svetnika je namreč treba sestaviti temeljito preiskovalno študijo in dokazati, da je imel Baraga svetniške lastnosti. Žal je zaradi napornega dela zbolel in to delo za Baragovo beatifikacijo žal prepočasi napreduje.

Dr. F. Jaklič je že kot dijak nenavadno dosti bral domače in tuje pisatelje in se pridno vadil v slovenskem pisanju. Tako si je izbrusil lep slog. V tem je vzgled našim dijakom, ki jim priporočamo, naj radi prebirajo slovenske pisatelje, pa tudi druge pisatelje. Kako potrebujemo lepih sestavkov, člankov in dopisov! Vsak študent bi moral dopisovati v naše liste. Neštevilni sestavki dr. Jakliča v raznih listih, ki so izhajali v Ljubljani, pa tudi v tistih, ki izhajajo sedaj v Argentini, pričajo o tem, kaj more narediti za narod in Boga človek, ki svoj pisateljski dar pridno izkorišča.

KULTURNI OBZORNIK

Po stopinjah B. L. Pasternaka

V Frankfurtu na Maini izdajajo Rusi nove emigracije revijo »Grany« (Meje), ki ima namen objavljati literarna dela zdomcev, seznanjati Zapad z deli, spisanimi od sovjetskih državljanov (priobčila je pesmi dr. Živaga!), pa tudi Ruse z zapadnimi pisatelji (tako je prinesla prevode Bernanosovih romanov).

V 48. zvezku revije »Grany« (oktober-december 1960) je bila priobčena daljša povest (113 strani!) nikomur do tedaj znanega pisatelja M. Narymova pod naslovom »Nespetaja pesnja« (Neizpeta pesem). (Glej »Russkaja mysl«, 24. marca 1962).

M. Narymov pripoveduje dramo pisatelja in umetnika Antona, ki ne more tiskati svojega dela, ker uredniški odbori sodijo, da njegovi spisi vsebujejo »ideološke nedoslednosti« in pomanjkljivosti. Ko Anton zastonj išče izdajatelja, njegovi sorodniki in prijatelji po vrsti izginjajo po zaporih. Slednjič tudi on konča v »konclagerju«.

Najprej se je avtor s prošnjo za prenos rokopisa v zamejstvo obrnil na nekega tunista iz Francije, toda ta mu ni ustregel. Šele leta 1960 je dobil nekega Nemca, ki je bil pripravljen rokopis prenesti čez mejo. Po prihodu v Nemčijo ga je takoj odposlal reviji »Grany«.

Psevdonim je bil razrešen šele, ko je avtor po objavi »Neizpete pesmi« v Nemčiji prepis v zamejstvo poslanega prvopisa priložil prošnji za dovolitev potovanja iz Sovjetske zveze, ki jo je naslovil na N. S. Hruščeva. Z enako prošnjo se je obrnil na prezidij Vrhovnega sovjeta.

Nosilec psevdonima M. Narymov je Mihail Aleksandrovič Narica, štiriinpetdeset let star kipar in profesor na Umetnostni akademiji v Leningradu. Pod Stalinom je bil dvakrat aretiran in je več kot deset let presedel v zaporih in v konfinaciji. Leta 1957 je bil oproščen in se je spet mogel naseliti v Leningradu.

Tudi v pismu Hruščevu M. A. Narica brani tezo, ki jo je ponazoril v svoji povesti: »Imam kapitalizem za nemoralen in človeka kvaren sistem, toda to, kar vi — pravim vi — imenujete socializem, dejansko ni nič drugega kot ena izmed inačic kapitalizma (...). Še daleč ne mislim, da bodo ‚gospodarji kapitalističnega sveta‘ moj roman sprejeli s kakšnim globokim veseljem. Vendar je tam vsaj svoboda, čeprav le relativna, za umsko dejavnost.«

Odgovor na pismo je bila aretacija. Od tedaj (13. oktobra 1961) ni več vesti o usodi M. A. Narica. Niti se ne ve, če je že bil sojen za zaprtimi vrati. More biti obsojen na deset let ječe. To kazen sovjetski kazenski zakonik predvideva za prestopek objavitve literarnih del, ki jih je partija obsodila, v zamejstvu.

Naricov primer je vzbudil vznemirjenje med umetniki in mladino v Leningradu. Posebno še, ker je tudi njegova rodbina, čisto po stalinistični tradiciji, morala že veliko trpeti. Sin je izgubil skromno službo, po nekaterih poročilih je celo poskusil samomor. Družina živi v hudi bedi.

Da bi obrnila pozornost svetovnega javnega mnenja, je revija »Grany« ob primeru Narica sklicala 15. marca 1962 tiskovno konferenco v Parizu, intelektualnem središču sveta. (Glej »Russkaja mysl«, 24. marca 1962.) Vsi navzoči mnogoštevilni časnikarji so izrazili upanje, da bodo sovjetske oblasti razumele, da bi osvoboditev M. A. Narica bila konkreten dokaz, da v Sovjetski zvezi po XXII. kongresu kom. partije veje v resnici nov veter.

Gotovo bodo zapadni budilci vesti kakor Bertrand Russell, Fr. Mauriac in Martin Buber, ki dvigajo glas zoper najstrožje kaznovanje ekonomskih prestopnikov v ZSSR, našli besedo protesta zoper preganjanje izrazov duhovne svobode v isti deželi...

F. D.

PODGORJE V ROŽU
(Mala Gospojnica)

Na Malo Gospojnico, 8. septembra, obhajamo v Podgorjah drugi veliki **romarski dan.**

Na predvečer je rožni venec, litanije, blagoslov in spovedovanje. Potem je nočno češčenje.

Na praznik, 8. septembra, so sv. maše v farni cerkvi ob vsaki uri.

Sv. maša **pri Kapelici** je ta dan ob 10. uri.

VSI NA ŽIHPOLJE!

V nedeljo, 9. septembra, je na Žihpoljah zadnje letošnje žegnanje. Ob pol osmih zjutraj je prva sveta maša s slovensko pridigo, ob pol devetih je druga z nemško pridigo in ob desetih je glavna sveta maša. V sredo, 12. septembra, pa so celo dopoldne svete maše, ker je ta dan celodnevno češčenje.

RADIŠE
(Smrt je zopet žela)

Meseca majnika nam je smrt v štirinajstih dneh pobrala kar pet ljudi iz fare, v drugi polovici avgusta pa se je spet štirikrat oglasila v fari bela žena. V Tucah je pred Gospojnico rešila triletnega trpljenja na bolniški postelji Kometarjevo mater Barbaro Pisjak. Bila je globoko verna in zavedna žena v starosti 87 let in 51 let vdova. Morala je doživeti mnogo težav v svojem življenju, a vse je prenašala vdano v božjo voljo. Na bolniški postelji je sprejela svete zakramente, vesela je bila duhovniških obiskov, saj sta jo redno obiskovala domači gospod župnik in zadnje dneve tudi medgorski gospod, ki je opravil tudi pogrebne obrede in se v srce segajočih besedah poslovil od dobre faranke. Bog ji bodi bogat plačnik za verno življenje.

Gotovo je njen vzgled vernosti vplival tudi na njene vnuke, da sta postali dve redovnici. Častita sestra Majda deluje pri naših šolskih sestrah v Trstu. Druga, Komaterjeva Hilda, pa je na dan smrti pokojne babice sprejela v Gradcu pri Križarkah redovno obleko kot sestra Terezija.

Dne 21. avgusta, spet pred Marijinim praznikom, pa je v Dvorcu umrla Jugova mama, Katarina Rutnik v 74. letu. Pogrebne obrede je opravil zopet medgorski gospod in se v pretresljivih besedah poslovil od pokojne verne in pravične žene. Tudi žihpoljski gospod je prišel s sorodniki na pogreb. Pred šestimi leti je umrl mož pokojne Rutnik, pd. Jug. Bil je značajen mož, ki je bil skozi 30 let steber slovenskega političnega življenja v občini Radiše, ki ga je vsakdo spoštoval. Njegova sedaj umrla žena mu je ob tem delu stala zvesto ob strani. Največji in najtežji udarec sta doživela pokojni oče in mati, ko se edini sin Andrej iz zadnje vojne ni več vrnil domov.

Pri Smrečniku pa je mladim zakoncem vzela smrt komaj začeto življenje, dva dni

---

CERKVENA SLOVESNOST PRI SV. KATARINI NAD ŠMIHELOM

Šmihelska župnija vabi k **praznovanju 100-letnice smrti služabnika božjega, škofa ANTONA MARTINA SLOMŠKA,** ki je posvetil cerkev sv. Katarine nad Šmihelom pri Plibenku.

SPORED SLOVESNOSTI:

V soboto, 22. septembra 1962, zvečer v farni cerkvi:

Ob pol osmih večerna maša s pridigo, priložnost za sv. spoved.

Po maši pete litanije in procesija z lučkami okoli farne cerkve — ob lepem vremenu pa k Sv. Katarini.

V nedeljo, 23. septembra:

Od 6. ure naprej spovedovanje v farni cerkvi;

Ob 7. uri sv. maša s pridigo. Po maši shod za Tretji red župnije in sosednjih župnij.

Ob pol 9. uri procesija od farne cerkve k Sv. Katarini, tam sv. maša, in spovedovanje.

Ob pol 10. uri asistirana slovesna sv. maša s pridigo.

Po sv. maši pred cerkvijo kratka otroška proslava s petjem Slomškovih pesmi in prizorčkom.

Vsi verniki iz Podjune ste prisrčno vabljeni k Sv. Katarini!

Župni urad v Šmihelu.

Pri nas na Koroškem

Poslednja pot č. g. † Franca Učakarja

Kdor ga je poznal, je bil mnenja, da je pri svoji močni postavi zdrav kot riba v vodi! Pa je nosil v sebi zadnja leta že kal smrtonosne bolezni.

Po birmi v Kazazah 3. okt. 1959. je stopil v pokoj, pač pa je kljub temu še tudi v pokoju neumorno pomagal v dušnem pastirstvu kazaške fare.

Od lani naprej se mu je zdravstveno stanje močno poslabšalo. Moral se je podvreči ponovno težki operaciji pri elizabetinkah v Celovcu. Smrtonosna bolezen, rak na črevesju, pa ni bil več ozdravljiv. Prej tako močni mož je vidno hiral. Čutil je, da so mu šteti dnevi in v tej zavesti se je mirno pripravljal na smrt. Čim bolj akutna je postajala bolezen, tem bolj ga je vleklo domov na Vransko k bratu in sestram. Tam v domovini je hotel preživeti še svoje zadnje, s trpljenjem napolnjene dneve in tam tudi umreti. Zato je zaprosil za dovoljenje za povratek domov, katero mu je bilo v hitrem postopku tudi dano od jugosl. oblasti.

V začetku majnika tekočega leta je zapustil Kazaze in se s svojo sestro Miciko vrnil med svojce na Vranskem. Samo nekaj dni je še mogel maševati, potem pa je moral v posteljo in vranski g. župnik mu je dnevno prinašal sv. obhajilo na bližnji hribček, kjer je med sadjem skrita Učakarjeva domačija. Zadnje dneve je mnogo trpel. Zdravnik je videl njegove nepopisne bolečine in mu ponujal injekcije za lajšanje bolečin. Pa je vedno odklonil. Nekemu prijatelju je potem rekel, da hoče pri jasni zavesti trpeti za vse svoje trpeče brate in sestre, posebno še tudi za kazaške farane, med katerimi je deloval zadnjih 13 let in kjer je doživljal vso notranjo bol trdih kazaških ledin.

V sredo, 22. avgusta, zjutraj sv. obhajila ni mogel več prejeti, pač pa mu je domači g. župnik še podelil sv. maziljenje. V njegovi navzočnosti, spremljan od molitev za umirajoče je okrog 9. ure zjutraj, dobro pripravljen v Gospodu zaspal.

V soboto, dne 25. avgusta, pa se je vil dolg žalni sprevod od Učakarjevega doma dol proti vranskemu pokopališču. 25 duhovnikov, med njimi 5 sobratov s Koroškega, je pokojnika spremljalo v cerkev in od tam na božjo njivo tik ob trgu Vransko.

Sv. mašo zadušnico s poslovilno pridigo je imel ljubljanski gen. vikar dr. Pogačnik, ki je tudi opravil pogrebne obrede. V imenu krške škofije in kazaške fare se je poslovil od rajnega sobrata g. dekan Srienc iz Šmihela. Zahvalil se mu je za njegovo požrtvovalno duhovniško delovanje med koroškim ljudstvom.

Prišla je tudi skupina hvaležnih faranov iz Kazaz, ki so se s solznimi očmi poslovili od svojega bivšega dobrega dušnega pastirja, čigar zemeljski ostanki počivajo ob vznožju velikega križa sredi vranskega pokopališča.

Rajni g. župnik Učakar se je rodil 27. 3. 1889 v Špitaliču severno od Kamnika. Dne 22. 6. 1915, sredi grozot prve svetovne vojne, je bil v Ljubljani posvečen za duhovnika. V teku svojega trinajstletnega kaplanovanja je menjal osemkrat svoje službeno mesto: Kot novomašnik je bil nastavljen v Brezovici pri Ljubljani. Čez eno leto in 8 mesecev je bil premeščen v Žiri, od tam v letu 1918—19 v Soro, nato v Bohinjsko Srednjo vas, po 2 letih k Sv. Križu pri Litiji, kjer je ostal 3 leta. V letih 1924 do 1925 je vzorno kaplanoval v Tržiču, nato v Loškem potoku in od leta 1926 — 1931 na Blokah (dekanija Cerknica).

Leta 1931 je zaprosil za župnijo Kolovrat, kjer je ostal kot župnik do 2. svetovne vojne. Med to se je pred nemškim preganjanjem umaknil v Ljubljano, kjer ga je ponovno zasledovala nemška tajna policija.

Po vojni l. 1945 je prišel na Koroško in je po nekaterih vmesnih službenih mestih l. 1948/49 nastopil svoje pastirovanje kot provizor v Kazazah.

Kmalu je spoznal, da so ledine, ki so se mu odpirale v novem delokrogu, trde in da bo treba močne roke in pa vztrajne požrtvovalnosti, če hoče doseči nekaj dušnopastirskih uspehov. Trudil se je, kolikor mu je bilo v danih razmerah kot beguncu mogoče. Vedno zopet pa je človek lahko opažal, da je pokojni g. župnik Učakar z vsem srcem vzljubil naše slovensko koroško ljudstvo in da se je zanj žrtvoval do skrajnosti. In ko ni mogel več vršiti svoje duhovniške službe, je tem več molil zanj in zanj tudi daroval svoje z globoko vdanostjo prenašano trpljenje.

Za vse te skrite žrtve in za ves njegov trud za časa njegovega pastirovanja med nami smo blagemu pokojniku hvaležni.

Naj mu Bog poplača vse, kar je kot duhovnik storil za rast božjega kraljestva med nami in med našimi brati v domovini!

Trojni jubilej č. g. župnika Ludovika Janka

V soboto, 25. avgusta, je naš dobri gospod župnik Ludovik Jank obhajal trojni praznik. Praznik svojega godu, tridesetletnico dušnega pastirstva na Radišah in stopil je v 60. leto življenja.

Na ta lepi praznik se je pripravljala vsa fara. Tri tedne pa našega gospoda ni bilo doma, povabljeni so bili v Nemčijo v Posarje, kjer so pri g. župniku Kirschu v Sitzerathu preživeli letne počitnice.

V soboto zvečer so se vrnili v našo župnijo. Pripeljal jih je g. nadučitelj z avtom v spremstvu mil. g. prošta in dekana Trabesingerja.

Pred župniščem ob lepem in mogočnem slavoloku, na katerem je bil napis: »Pozdravljen slavljenec današnji«, jih je pričakovala vsa zbrana župnija. Ko se je bližal avto župnišču, je mogočno streljanje in ubrano zvonjenje pozdravljalo ljubljenega slavljenca. Ko so gospodje izstopili iz avtomobila, je zbrani polnoštevilni cerkveni zbor zapel pozdravno pesem.

Po pozdravni pesmi je gospodu župniku zaželel dobrodošlico in mu izrazil prisrčna voščila sosednji medgorski gospod.

Nato je v imenu občine Radiše stopil pred slavljenca domači gospod župan g. Wieser in mu v imenu cele občine Radiše izrekel zahvalo za vse njegovo delo v občini in fari v zadnjih tridesetih letih na Radišah in mu nato voščil za god z željo, da bi še dolgo let živel, delal, na sončnih Radišah.

V imenu učiteljev in šole je v lepih besedah izrazil zahvalo in voščila g. naduči-

V imenu cerkvenih ključarjev pa mu je zaželel dobrodošlico in izrazil voščila in zahvalo cerkveni ključar g. Janko Tolmajer.

Nato so mu voščili posamezni stanovi, v imenu mož je voščil Pridovnikov oče — mož starosta na sončnih Radišah, kateri se mu je zahvalil za vse delo, skrb in ljubezen zadnjih 30 let. Spomnil pa je tudi na težke čase, ki jih je sam doživljal, ko so aretirali in odpeljali tudi našega dobrega gospoda župnika v zapore in izgnanstvo. Opisal nam je, kako je kot dobri pastir blagoslavljal svojo župnijo, ko jo je zapuščal.

V imenu žena in mater je pozdravila z voščili Kučnikova mama, v imenu fantov Culehnerjev Rupej in v imenu deklet pa Kvedrova Šeli. V imenu častitih šolskih sester pa č. s. Regina Tolmajer, ki je prav tedaj bila na dopustu in se je sedaj že vrnila v Rim, da nadaljuje svoje študije.

V imenu dijakov pa so dijaki in dijakinje slovenske gimnazije v dveh deklamacijah voščili svojemu najboljšemu dobrotniku. V prvi deklamaciji, ki jo je za to priložnost pripravila gdč. Milka Hartmanova je bil pozdrav, voščilo in zahvala k trojnemu jubileju, v drugi pa so ga pozdravili kot gorečega dušnega pastirja z deklamacijo sami dijaki »Srce svečeniško«.

Šolarji-otroci radiške fare pa so v zborni deklamaciji pokazali, da v cvetju in trnju poteka težka in odgovorna dušnopastirska služba duhovniku.

V imenu otrok, ki že na hodiju v šolo

TEČAJ ZA KONZERVIRANJE v Št. Rupertu in v Št. Jakobu

Kaj bomo kuhale pozimi?

Velika skrb. Olajšate si jo lahko. Kar nam sedaj preostaja — bi nam bilo zelo dobrodošlo pozimi. Zato prirejata gospodinjski šoli — v Št. Rupertu in Št. Jakobu zopet tečaj za konzerviranje v dneh od 11. do 13. septembra.

Tečaj je obenem posrečeno dopolnilo vsem absolventkam. Dnevna oskrba je 15.— šilingov.

Vodstvi šol

Emanuel Ogris, in v imenu deklic Žnidarjeva Bernarda Lampichler. Ob teh dveh prisrčnih pozdravih otrok so zablestele vsem zbranim solze v očeh. Nato smo s slavljencem med zvonjenjem zvonov in streljanjem šli v farno cerkev.

K oltarju je pristopil gospod slavljenec, pri sveti maši pa so mu stregli fantje, domači študentje. Na koru pa je ubrano pel cerkveni pevski zbor peto sveto mašo. Po evangeliju pa je stopil na prižnico milostljivi gospod prošt in dekan tinjski, ki je najprej prebral dve pismi našega gospoda škofa dr. Jožefa Köstnerja. V prvem pismu se Prevzvišeni zahvaljujejo gospodu župniku za njegovo goreče dušnopastirsko delo v župniji Radiše zadnjih 30 let, in še posebno pa za posebno pomoč, ki jo daje fara škofijskemu bogoslovju in škofijski Caritas, saj je fara Radiše na prvem mestu celi dekaniji po dobroti darov, nato izrekajo z zahvalo voščila k trojnemu jubileju in podeljujejo s pozdravi in voščili slavljencu in celi radiški župniji svoj nadpastirski blagoslov.

Nato so mil. g. prošt prebrali drugo pismo, v katerem naš gospod škof počastijo našega g. župnika Janka z imenovanjem v škofijskega duhovnega svetnika. S tem so naš nadpastir podelili čast našemu dobremu gospodu župniku in celi, njemu tako ljubljeni župniji. Iskreno čestitamo! Nato so milostljivi gospod prošt voščili in čestitali slavljencu in župniji v svojem in v imenu sobratov duhovnikov cele dekanije. V duhovno bogati pridigi pa so pokazali delo, skrb, trpljenje in ljubezen v dušnopastirskem delu našega slavljenca zadnjih 30 let na sončnih Radišah.

Polna cerkev vernikov župnije, ki je bila pri sprejemu in sveti maši, je bila tudi angelski mizi, možje, fantje, žene, dekleta in otroci. Bilo je kot ob sklepu lepo uspelega misijona. Na duhovni način so hoteli pokazati hvaležni župljani svojo ljubezen, svojo hvaležnost svojemu najboljšemu prijatelju! Kljub žetvi in tolikemu delu na polju so dan za dnem prihajali v tridnevnici k svetim zakramentom, da so se lepo pripravili za ta duhovno tako bogati praznik župnije. Gotovo je bila to posebna tolažba, zadoščenje in doživeto veselje, ki ga je doživel naš dobri dušni pastir, ko je sam svojim dragim delil tako dolgo časa angelski Kruh.

Ob asistenci štirih duhovnih sobratov je po slovesni sv. daritvi slavljenec zapel Bogu —»Tebe Boga hvalimo«.

Ob tej priliki pa je našega gospoda svetnika imenovala naša občina za častnega občana občine Radiše. Čestitamo!

Svojemu gospodu svetniku so hvaležni Radišani poklonili izredno lep zlat pluvial, nov zlat velum za blagoslove, zlato štolo, nove ministrantske obleke in še veliko drugih osebnih darov, ki so vsi izraz zahvale, ljubezni nas vseh do našega slavljenca gospoda svetnika.

Za to priliko se je tudi v župnišču mnogo preuredilo in prenovilo, za kar se Radišani zahvaljujemo škofijskemu ordinariatu.

25. avgusta je bil dan hvaležnosti, dan sreče in veselja, a predvsem dan duhovno bogat za vso župnijo, zato Vam vsi Vaši hvaležni farani kličemo v zahvali, ostanite naši in med nami, gospod svetnik, kot je rekel starosta, Pridovnikov oče v pozdravu, Radišan med Radišani vse do konca svojega življenja!

Vsem, ki so s takim veseljem, žrtvami in ljubeznijo pripravljali ta lepi praznik, posebno pevcem s pevovodjo, dalje vsem, ki so pripravljali slovesni sprejem, in vse tako lepo okrasili, dalje gdč. Milki Hartmanovi in preč. g. župniku Ulbingu za pesmi

Šoferski kotiček

KRPANJE ZRAČNIC

Kadar pnevmatika izpusti, poglejmo najprej ventil. Morda je pokvarjen, morda pa je imel kakšen paglavec veselje s tem, da je pnevmatiko izpustil.

Če je luknjica v zračnici prav neznatna, da je zračnico na primer preglodal drobec prahu, izpušča zelo počasi. Počasi tudi izpušča, kadar ventil slabo tesni (zato navadno privijemo na ventil še majhen poklopec z gumijastim tesnilom).

Najboljše je krpanje zračnice pri vulkanizerju, ki opravi delo zanesljivo in dobro. Vulkanizirana krpa namreč zlepa ne popusti.

Vsako drugo krpanje je manj zanesljivo in take krpe se zaradi pritiska v zračnici in trenja ob plašč med vožnjo segrevajo ter se zato sčasoma odlepijo. Defekt na cesti pa rešimo le s krpanjem, kakršnega pač imamo pri roki!

Med priborom v avtomobilu naj ne manjka naprava za vroče krpanje. V novejšem času bolj kot to priporočajo (in hvalijo) krpanje s tako imenovano »tip-top« krpo. Poleg teh dveh načinov je še cela vrsta krpanj z najrazličnejšimi preparati in po najrazličnejših postopkih, za katere govori bolj trgovska reklama kot dobre izkušnje.

Večjo luknjo v zračnici hitro odkrijemo: zračnico napihujemo in poslušamo, kje piha iz nje zrak. Če je luknjica majhna, potopimo napihnjeno zračnico del za delom v primerno veliko kad z vodo. Zračni mehurčki odkrijejo luknjico. Ob tej priliki še preglejmo, če morda ni več majhnih luknjic, preglejmo pa tudi zračnico okoli ventila in ventil sam.

Vsaki »patentni« krpi je priloženo navodilo. Če navodila ni, nam prodajalec ljubeznivo pojasni, kako s to ali ono vrsto krpe krpamo.

ČISTOČA

Vse različne krpe pa imajo skupno osnovo: čistočo!

Med priborom za krpanje je ali stekleni papir ali majhno strgalo iz naluknjane pločevine. Zračnica mora biti dobro očiščena okoli luknje. Šele potem namažemo za površino krpe veliko ploskev okoli luknje, seveda če »patent« krpa prime le z lepilom.

Kadar krpamo z vročo krpo, potem ne potrebujemo lepila, potrebujemo pa posebno kovinsko napravo (nekakšno stiskalnico), s katero pritisnemo pločevinasto ponvico z gorivom in krpo (na zadnji strani) na luknjo. Če gorivo v ponvici ne zagori, z nožem nekajkrat zarežemo v precej trdo zmes goriva in mrvice, ki tako nastanejo, laže zagoré. Vroča krpa je s strani, ki jo prilepimo na zračnico, zaščitena s tankim papirjem ali s kakšno plastiko in predno položimo ponvico na luknjo, to zaščito odluščimo z nohtom. Krpe ne odtrgamo s ponvice pred krpanjem. Ko zmes izgori, je krpa prilepljena, ponvica pa sama odpade z zgornje strani krpe, kakor hitro odvijemo napravo.

Mnogi menijo, da je vroče krpanje zelo zanesljivo. Vendar se prepričajo — posebno na dolgi in hitri vožnji — da taka krpa rada odpusti.

Zakrpano značnico še enkrat preskusimo (če je le mogoče v vodi), predno jo odložimo v »rezervo« ali pa vložimo v pnevmatiko.

SILO- IN SLAMOREZNICE
MLATILNICE
ELEKTRIČNE in DIZELMOTORJE
RUVAČE ZA KROMPIR
(Kartiffelroder)

naročite najugodneje

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

Dober nasvet

Madeže, katerih vzroka ne poznamo, zdrgnemo z etrom ali alkoholom. Često zadostuje, da jih skrtačimo ali pa zdrgnemo s terpentinom. Pri **belem blagu** lahko brez nadaljnjega uporabljamo vinski cvet. Pri vsakem barvastem blagu moramo biti zelo

Kako priti do prave prehrane

Dr. med. M. Raphael, s pravim imenom se piše dr. med. Sievres, Recklinghausen, Westfalija, piše v katoliškem mesečniku „Der grosse Ruf" članke o krščanski obnovi življenja, o prehrani, stanovanju, obleki itd.

Prehrana

O prehrani ve povedati: Lačno je danes vse človeštvo po dobri, živi in čisti hrani. Polovica človeštva strada, ker ima kvantitativno premalo. Druga polovica človeštva živi kvantitativno v preobilju, ampak v preobilju slabe, mrtve in nečiste hrane, tako da v resnici tudi ta polovica strada, namreč na kvalitetah življenja. Strokovnjaki v prehrani na vsem svetu so ugotovili, da je hrana pri civiliziranih narodih ob koncu novega časa zelo degenerirana, razvrednotena in onečiščena. To je posledica brezbožne materialistične znanosti, ki je do najnovejšega časa obvladala svet.

Četudi n. pr. zahodni narodi uživajo petkrat več maščobe kot pred sto leti, pa so danes te maščobe tako malo vredne, slabe in brez življenjskih sil, da prejme človek danes na kvalitetah maščob manj kot takrat. To znatno poslabšanje kvalitete kaže tudi naš vsakdanji kruh, krompir, zelenjava in sadje, mleko, jajca, meso itd. Glede kvantitete se danes več uživa, glede kvalitete, to se pravi od duha življenja, pa mnogo manj. Zaradi tega so se bolezni vsled slabega presnavljanja hrane med civiliziranimi narodi zelo pomnožile. Tudi zobne, želodčne in črevesne bolezni moremo semkaj prištevati. Niti eden med tisoči ni več popolnoma zdrav.

Zdravje in bolezen se začneta pri prehrani. Če pridejo živila od bolnih in degeneriranih rastlin in živali in če je še zemlja bolna, potem tudi druga sredstva nič ne zaležejo. Tudi najboljša priprava jedi, vsa zdravila in siceršnji zdravstveni ukrepi so na bolni podlagi.

Mati-zemlja »humus«

Mati-zemlja (»humus«), kjer rastejo živila za človeka in žival, mora biti dobra, živa in čista, in ta plast zemlje mora biti dovolj debela. Vsled napačnega materialističnega obdelovanja zemlje pri civiliziranih narodih v zadnjih sto letih se je živa zemlja skrčila v tenko plast, postala je slaba in onečiščena. Strokovnjaki govorijo o katastrofi »humusa« pri civiliziranih narodih. Kultura se pričenja pri obdelovanju zemlje in živinoreji. Po izvirnem grehu se je tudi narava poslabšala, zemlja postala bolna. In te naj človek ne kvari še dalje, marveč naj jo skuša zboljšati, zdraviti, urediti.

Dobro, živo in čisto zemljo pridobiti in jo ohraniti je primeroma enostavno. — Zdrave rastline v zdravi zemlji se s pomočjo ptičev lahko ubranijo škodljivcev. Če pa zastrupljajo rastline in zemljo z umetnimi strupi (»pesticidi«), ki jih uporabljajo proti rastlinskim in sadnim škodljivcem, če vrhutega še zemljo gnojijo samo in prekomerno z umetnimi gnojili in jo na ta način degenerirajo in onečistijo, potem se ni treba čuditi, če je zemlja smrtnobolna in prinaša slabe, degenerirane sadeže. Sicer pa je boj proti rastlinskim škodljivcem brezuspešen, čimbolj jih zatirajo, tem več jih je! Nekoč so poznali samo štiri škodljivce vinske trte, dandanes jih je čez štiristo! Začani krog!

Če redimo živali na zastrupljeni zemlji, ne morejo biti zdrave. Če gledamo le na čim večjo produkcijo mesa, mleka, jajc in če skušamo vso živilsko produkcijo povečati še z umetnimi hormoni in drugimi slabimi in nenaravnimi sredstvi, bodo živali degenerirale, kar bo spoznavno na tuberkulozi, kugah itd., in živali bodo dale manjvredno mleko, slaba jajca, slabo meso. Od slabega pride le slabo.

Na milijone ljudi je že spoznalo velike napake brezbožne znanosti v zadnjih stoletjih, posebno mnogo zdravnikov na podlagi splošnega in globokega obolenja civiliziranega človeštva. Zato so že mnogi kmetje in vrtnarji začeli zemljo obdelovati na zdrav, biološki način. Kdor hoče kupovati zdrav živež, sadje, zelenjavo, mleko, jajca, krompir itd., naj ga išče v reformskih hišah, ki jih je vedno več.

Sestava hrane

Sestava hrane je različna glede kvalitete in množine pri raznih narodih, različna po starosti, spolu, poklicu in osebni konstituciji. Tu ni nobene zdrave enotne prehrane za vse ljudi. Kdor težko dela, rabi več hrane kot oni, ki opravlja lažja dela; zdrav človek potrebuje več kot bolnik na postelji. Tu mora pač vsak človek sam sebe opazovati, katera hrana mu bolj prija. Paziti je treba na okus, ki včasih človeka vara. Med množino hrane in porabo sil mora biti neko ravnotežje.

Kdor n. pr. uživa slabo, mrtvo, nečisto, neprimerno ali preobilno hrano, pa vrh tega premalo dobre, žive hrane, kar se danes tako pogosto godi, bo trpel na presnavljanju (Stoffwechsel). To utegne imeti slabe posledice, težko, neredno stolico, nadtežo, kožne izpuščaje, slab telesni vonj in bolezni kot so sladkorna bolezen, poapnenje žil, revmatizem itd. noter do raka. Tedaj je treba najprej urediti hrano, dokler ni zopet prebava itd. v redu, v kolikor to že ni prepozno. Posebno je treba omejiti čezmerno uživanje mesa, jajc, sladkih in mastnih jedi. Kdor se zanaša samo na zdravnika, odvajalna sredstva itd., ne more naravno zopet ozdraveti.

(Dalje prihodnjič)

Za naše gospodinje

Kako kuhamo in ravnamo z milom

Milo dobivamo iz raznih maščob, zdravilnim milom pa je primešano potrebno zdravilo: ihtiol, žveplo, boraks in podobno.

Milo se splača kuhati doma v večjih količinah. Preprost recept je tale: Vzemi 12 litrov deževnice ali rečne vode, 4 kg raznih maščob, tudi kosti lahko pomešaš vmes, pa 1 kg lužnega kamna. Vse skupaj naj vre poldrugo uro. Kuhaj v veliki posodi in pogosto mešaj, sicer pene prekipijo. Ob koncu kuhanja dodaj še pest soli, vre naj še približno 10 minut. Nato zlij snov v plitve zabojčke, lahko tudi v mizni predal. Ko se milo strdi, ga nareži na poljubne kose.

Drugi način: V 15 do 20-litrskem emajliranem ali železnem loncu segrejemo 2 kg maščobe in loja, posebej pa damo 6.6 l deževnice, ½ kg lužnega kamna in mešamo, da se stopi. Od tega zlijemo 1.5 l v raztopljeno mast, pri čemer pazimo, da nam ne brizgnejo kapljice jedke raztopine na kožo ali celo na obraz in brž vztrajno mešajmo s posebno leseno palico. Ko se malo zgosti, prilijemo spet 1 do 2 l pripravljene raztopine in spet mešamo ter čez čas ponovimo, dokler je še kaj raztopine. Raztopino vode in lužnega kamna vlivamo v kotel z raztopljeno maščobo v 3 do 4 obrokih, vsakikrat šele, ko se masa zgosti. Prilivamo počasi v tankem curku in venomer mešamo. Po dveh urah kuhanja napravimo poizkus: kapljico milnega kleja kanimo na steklo in, če opazimo med strjevanjem ob robu rastem obroč, je to znamenje, da ma-

mast na vrhu kapljice skupaj — se pravi, da se ni razlezla — tedaj je je premalo. Razmerje masti in lužnega kamna je pravo tedaj, če je strnjena kapljica čista, prozorna kakor tekočina in če ostane v trdnem stanju neizpremenjena.

Tak poizkus je važen za začetnice, kajti maščoba ni vedno enakovredna. Brez prakse je torej težko ugotoviti pravo razmerje. Po dveurnem kuhanju stresemo v lonec še 35 dkg fine čiste kuhinjske soli, ne vse naenkrat, marveč po malem med mešanjem. Nato pustimo še nekaj minut vreti in postavimo vstran, da se ustali. Milo izboljšamo z dodatkom terpentina. Tekoče milo ostane na vrhu in ga zlahka odlijemo. Iz 2 kg maščobe smo tako pridobili 3 kg svežega mila. Kuhano milo zlijemo v ploščato posodo in ko se strdi, ga razrežemo.

Milo naj bo vedno na suhem, kajti vlažnega mila porabiš neprimerno več kakor suhega. Mnogo mila prihraniš, če ga pri umivanju rok ne držiš pod vodo, marveč si vlažne roke namiliš s suhim milom. Ostanke toaletnega mila lahko do zadnjega porabiš, če jih vsaj ¼ ure pred uporabo dobro ovlažiš in nato pritisneš k novemu kosu. Lahko pa ostanke porabiš takole: Kuhaš jih v ¼ l vode in dobiš tekoče milo; le nekaj kapljic potem zadostuje, da si umiješ roke. — Milo in sveče imejmo vedno v večji

Važnost jesenskega cepljenja sadnega drevja

Jesensko cepljenje sadnega drevja se pri nas malo izvaja, je pa zelo pomembno za hladnejše kraje in manj ugodne lege.

Jeseni cepimo zlasti koščičasto drevje, ki ga je treba vobče cepiti zgodaj spomladi.

Jesensko cepljenje pa je važno tudi za peškato sadno drevje, ker se cepiči do zime dobro zrastejo s podlago in zgodaj spomladi krepko odženó. Z jesenskim cepljenjem lahko nadoknadimo neuspelo okulacijo, neuspelo jesensko cepljenje pa popravimo s pomladnim cepljenjem in si s tem prihranimo célo rastno dobo.

Najuspelejši čas je od srede septembra do srede oktobra. Če cepimo prezgodaj, nam lahko cepiči odženo; če prekasno, se cepiči in podlaga ne zrastejo in pozimi pozebejo. Jeseni cepimo takisto kakor pomladi. Pazimo predvsem na to, da se ne presuše rezi, zlasti pa cepiči. Cepišče povežimo in posebno dobro zamažimo s cepilno smolo, da jih jeseni in zlasti pozimi varuje pred vlago. Zavarujmo cepiče z lesenimi locnji, da jih ne polomijo ptice ali sneg.

SADNO DREVJE

Sadno drevje, ki je močno obloženo, je treba čimprej podpreti, dokler se veje od debelih plodov še ne pripognejo. Koliko sadnih vej izgubi naše sadno drevje zaradi prepoznega podpiranja! Odlomljene veje in razčesnjeni vrhovi kvarijo lepoto drevja in sadovnjakov in škoda po njih je občutna. Primerne in dovolj močne podpore postavimo na kako podlago, na kos deske ali na opeko. Veje podpremo vedno pri rogovilah, da podpora bolje drži, in ne preblizu debla, da se s sadjem obložene veje ne odlomijo na zunanji strani opore. Zaradi napačne vzgoje vrhov imamo po naših sadovnjakih pogostokrat rogovilaste krone, ki se kaj rade razčesnejo. Če je tako drevje zelo obloženo, zvežemo veje ali vrhove z dovolj močnim vezivom. Zemljo okoli sadnih dreves je treba vsako leto temeljito prekopati in pognojiti z lesnim pepelom. Bujna, a ne plodna drevesa cepimo na takšna, ki sicer slabše rastejo, a v svojem kraju dobro rode. Ob cvetju je treba sadno drevje skrbno zalivati z vodo, kateri primešamo nekoliko govejega blata. Takšnega gnojila pa ne zalivaj preblizu debla. Skoraj vsi sadjarji sodijo, da je pridelek boljši, če stoji blizu sadovnjaka čebelnjak.

O snagi zob

Zobje so v našem organizmu tako važen pomožni organ, da velja pravilo: kdor uniči zobe, bo ugonobil želodec, kajti usta brez zob so kakor mlin brez kamna. Bolezni zob so združene z boleznimi telesa sploh, zlasti pa z boleznimi dihal in prebave. Pri vsaki okvari, ki jo opazimo na zobovju, pojdimo k zobnemu zdravniku, kajti domača sredstva, kakor žganje in podobno, le malo pomagajo. Zobje pa lahko začnejo boleti tudi brez vidnega vzroka, tako zaradi obolenja živcev, kakor se dogaja pri nosečih ženskah. Zobobol morda še najlaže odpravimo s tem, da položimo napet vrat navzad; z desnico naj druga oseba prime brado, z levico pa tilnik ter dvigne glavo in jo položi kolikor mogoče daleč nazaj. V tej legi ostane glava eno minuto. Vtem bolečina navadno preneha.

Zobne krtačke bodo dosti trpežnejše, če jih pred prvo uporabo damo za en dan v vodo. Ščetine potem ne bodo izpadale. Po vsaki uporabi se morajo krtačke popolnoma posušiti. Če le mogoče, imejmo po dvoje krtačic v rabi, da se lahko ena vedno posuši. Po vsaki uporabi jo dobro umijemo v topli vodi; sempatja jo damo za nekaj časa v raztopino boraksa ali pa jo za trenutek vtaknemo v krop. Krtačica naj nikoli ne leži, marveč stoji v odprtem tulcu ali kozarcu. Kolikor mogoče naj bo na soncu. Pred vsako uporabo jo izplaknimo. —

Umetno zobovje položimo nekaj časa v boraksovo raztopino, nakar ga speremo. Čez noč ga lahko položimo v kozarec vode, ki smo ji dodali žličko vodikovega superoksida, zjutraj pa ga seveda speremo.

Zobotrebci iz mehkega lesa so nevarni, kajti trščice lahko obtiče v zobeh ali pa se zapičijo v sluznico na goltancu. Kovinasti zobotrebci pa lahko poškodujejo zobovje ali ranijo dlesen ali jezik. Najprožnejši je zobotrebec iz gosjega peresa, iz roževine, celuloida ali želvovine. Nevarno pa je delati si zobotrebec iz odvržene vžigalice ali iz trske pri peči. Trebljenje zob z zobotrebci ni okusno in nikomur dopadljivo;

Ženska se oblači po moško

Genovski kardinal Siri je razposlal vernikom svoje nadškofije okrožnico proti težnji, da bi se ženska oblačila po moško.

Kardinal ugotavlja, da se ta način oblačenja, ki je bil še pred kratkim neka predpravica turistk, med ženskami vedno bolj širi.

Ne more se reči, nadaljuje kardinal, da je samo po sebi moralno slabo, če se ženske oblačijo v hlače, posebno še z ozirom na sedanjo žensko modo. Ta telo bolj odkriva kot pokriva. V tem pogledu so hlače navadno boljše kot sedanja ženska krila.

Toda ne gre samo za to, da obleka telo pokrije. Tudi ni točno, če kdo pravi, da hlače manj močno poudarjajo telesne oblike kot jih poudarjajo krila. Nasprotno je res.

Je pa še nekaj hujšega, če se ženska oblači v hlače, in sicer:

taka noša kvari v ženski sami njeno žensko duševnost;
kvari razmerje med moškim in žensko;
uničuje v ženski njeno materinsko dostojanstvo pred lastnimi otroki.

Kvari žensko duševnost

Ženska, ki se oblači po moško, hoče posnemati moškega, z njim tekmovati, ker je močnejši, bolj neodvisen in bolj prost. V ženski se ustvarja miselnost: »Sem kakor moški!« Poleg tega sili obleka k vedenju in h kretnjam, ki so obleki primerne. Že to jasno priča, da v ženski to moško oblačenje maliči njeno žensko miselnost.

Kvari razmerje med žensko in moškim

Razmerje med obema spoloma se ravna po nagonu medsebojnega nagnjenja. Bistvena podlaga mu je različnost, ki edina nudi možnost medsebojnega izpopolnjevanja. Če se ženska oblači po moško, ni ta različnost več izrazita. To pa kvari temeljni pogoj medsebojnega razmerja.

Toda pred nagnjenjem je še poprej sramežljivost. Ta spoštljivo in s svetim strahom brzda nagnjenje, da se ne da speljati v neprimerno vedenje. Različnost v obleki je v pomoč sramežljivosti, da se zadržuje nagon v pravih mejah. Enakost v oblačenju pa uničuje naravno obrambo sramežljivosti. Brez sramežljivosti je pa odnos med moškim in žensko ponižan do gole počutnosti, ki ne pozna obzirov in spoštovanja.

Izkušnja uči, da je ženska, kadar se je skušala enačiti z moškim, postala ne močnejša, ampak šibkejša.

Uničuje materinsko dostojanstvo

Otroci nagonsko čutijo dostojanstvo in veličino svoje matere. Če proučujemo prve notranje krize, ki jih preživlja otrok v predrazvojni dobi, ko se mu začne odpirati pogled v življenje, vidimo, kako se zapravlja pri njem spoštovanje do matere, če se mati oblači po moško. Odrasli radi pozabljajo, da so otroci glede lastne matere zelo občutljivi. Prav bi bilo, da bi se zavedli strogih nagonskih zahtev, ki jih imajo otroci do svojih mater. Kako globok in včasih grozen odpor povzroči v otrokovi duši spotakljivo vedenje matere. Prav te notranje krize povzročajo v njegovi duši kvarne gube za bodočnost.

Otrok ne ve, kaj je razkazovanje, lahkomiselnost, nezvestoba; čuti pa nagonsko, da je to nemoralno, in trpi.

Treba je dobro pretehtati globoke in trajne posledice pravkar navedenega, čeprav se zdi, da trenutno ženske v moški obleki še ne povzročajo vseh zmedenih javljanj nesramežljivosti.

Če se ženska duševnost skvari, je to osnovna škoda, in — če traja dolgo — nepopravljiva škoda za družinsko življenje, za zakonsko ljubezen in zvestobo ter za človeško sožitje.

Za mladino in prosveto

MISTERIJ ALI DUHOVNA IGRA

Duhovna igra pretresljiva v podobah živih vam odkriva, kako pred večnega Sodnika je glas poklical Slehernika!
(Slehernik)

Iz najglobljih verskih čustev je nastala duhovna igra, katero je po ljudskih izročilih in predstavah izoblikoval ljudski dramatik. On je bil le tolmač ljudskega razpoloženja in hotenja, da ob večjih praznikih in verskih slovesnostih da duška svojemu čustvovanju vsa verska skupnost.

Čim globlje je v ljudski zavesti ukorenmjeno versko mišljenje, tem hitreje je našla duhovna igra ali verski misterij ugodna tla. Zato se je kmalu udomačil med vernim ljudstvom tak način igranja, ki je najbolj odgovarjal krščanskemu človeku tedanje dobe.

Znano je, da je bilo med starimi Rimljani igranje globoko ukoreninjeno. Toda igre poganov so bile krute in moralno malo vredne: zato so bile za kristjane neprimerne.

Vendar pa igralskega gona tudi krščanstvo ni moglo povsem zatreti, ker je preveč človeku prirojen. Že kmalu po sprostitvi krščanske dejavnosti v začetku srednjega veka se je zato pojavil nov način igranja ali gledališča tudi med kristjani. Krščansko bogoslužje je od vsega početka vsebovalo nekaj sledi igrske umetnosti. Že od nekdaj radi primerjajo sveto mašo drami ali žaloigri. Pa tudi drugi obredi cerkvene liturgije vsebujejo mnogo igrskih momentov.

Najstarejši zapiski cerkvenih analov poročajo, da so duhovniki že v zgodnjem srednjem veku začeli mnogokje igrati po cerkvah posamezne prizore iz evangelijev velikih praznikov. Tako je moglo neuko ljudstvo z očmi gledati vzvišene zgodbe našega odrešenja. Ti skromni prizori z latinskim besedilom so se pojavili najprej med bogoslužjem velikega tedna, nekaj pozneje pa tudi za božič in nato za razne druge praznike in slovesnosti.

Ti krajši prizori so se polagoma razširjali, prodiral je vanje narodni jezik in so se kot prave igre izločile iz rednega bogoslužja, vendar pa so še vedno ostale v cerkvi ali vsaj pred cerkvijo oziroma na samostanskih dvoriščih. Kasneje so morale take igre iz cerkve in so jih zato redno predvajali pred cerkvenimi vrati ali na mestnem trgu.

Tako so nastali misteriji ali duhovne igre, ki so prikazovale zlasti trpljenje našega Odrešenika. Imenovali so jih z liturgičnim izrazom Pasijon. Kmalu so se tem pridružile še igre ali misteriji, ki so prikazovali življenje svetnikov, zlasti farnih patronov. Posebna vrsta duhovnih iger je prikazovala Marijine čudeže (mirakli: Theophilus), druga vrsta pa je prikazovala delovanje posameznih kreposti oziroma pregreh (Slehernik).

Danes je poleg raznih Pasijonov najbolj znana verska igra ali misterij »Slehernik« (Jedermann). Motiv tega misterija je priljubljena parafraza iz srednjega veka. »Slehernemu« ali vsakemu človeku je treba umreti. Smrt ne vpraša: ne kdaj ne kako; pride nepričakovano, zato gorje človeku, če ni pripravljen. Sredi življenja, največkrat sredi uživanja zemskih dobrot zasliši »Slehernik« klic božje poslanke: »Brž na pot — jaz ne odlašam!« — Takrat pa vse zemske vezi odpovedo; le dobra dela in vera stojita »Sleherniku« ob strani...

Ta versko-moralni motiv so stari misteriji na več načinov prikazovali. Enega izmed takih podlog je obdelal dunajski pesnik Hugo vom Hofmannsthal (rojen na Dunaju leta 1874, umrl leta 1929). V slovenščino je ta misterij prevedel pesnik Oton Župančič in slovenski odri so ga že mnogokrat podali z lepimi uspehi. Najbolj pa je »Jedermann — Slehernik« zaslovel, odkar je na vsakoletnem programu solnograških iger.

FARNA MLADINA ŽITARA VES

uprizori v nedeljo, dne 9. septembra 1962, ob pol osmih zvečer na zgodovinskih tleh na Rebrci pred Komendo igro

„ZADNJI VITEZ REBRČAN"

Dramatiziral Jaka Špicar

Ob slabem vremenu ob isti uri pri Rutarju v Žitari vesi.

Čisti dobiček je namenjen popravi cerkvenega zvonika v Žitari vesi.

Vstopnina je 10.— šilingov.

Vstopnice dobite v predprodaji v uredništvu našega lista v Celovcu in na Rebrci na dan uprizoritve.

Iskreno vabljeni!

Nekaj filmskih vesti

● Ameriški filmski režiser **William Castle** se trenutno mudi v Londonu, kjer bo insceniral novi film »Stara temnica«, katerega prireja po romanu »Benighted«. Film nastaja ob angleško-ameriškem sodelovanju.

● **Samuel Goldwyn** je bil te dni star 80 let. On velja za enega najpomembnejših filmskih producentov v Hollywoodu. Rodu je poljskega in je kot mladenič prišel v Ameriko in se pečal s čevljarstvom. Končno pa se je posvetil filmu, ki mu je prinesel slavno ime in bogastvo.

● Tudi **Betsy Drake**, znana ameriška filmska igralka, je se pred kratkim razporočila s svojim možem Cary Granton. Kot »razporočni razlog« je navedla »duhovno grozo«, ki jo doživlja ob svojem možu, ki je tako že v tretje postal vdovec.

● V Monakovem pripravljajo novi film za televizijo, pri katerem sodeluje tudi francoska filmska igralka **Juliette Greco**. Film bodo predvajali že to jesen.

● Pravtako namerava **Sophia Loren** sodelovati pri filmu »Sanchezovi otroci«, ki obravnava socialni problem neke mehikanske družine.

● **Indijski film o Mariji** bodo izdelali. pod naslovom »Devica krasna«. Film je zvočen in govori v jeziku malayalam. Cerkveno načelstvo je čestitalo izdelovalcu tega filma, ker bo povečal zanimanje za Devico Marijo v Indiji.

Za dobro voljo

Slab dovtip

Mlad Rus je bil obtožen, da je z nekim dovtipom žalil Stalina.

Sodnik: »Kako morete biti tako umazani, da zbijate dovtipe čez Stalina, ki je s svojo poštenostjo in sposobnostjo rešil ruskega kmeta lakote, delavcem omogočil pošteno preživljanje, vsem pa dal svobodo..«

Obtoženec: »Oprostite, prosim, tega dovtipa pa jaz nisem pripovedoval...«

M. van der Meersch: 9

Delo sem dobil!

(„Ribiči" — iz življenja katoliške delavske mladine)

»Pierre, saj se menda ne boš mešal v te sindikate?«

»Mama, le mirna bodi!«

»Misli na nas, misli na svojega brata... In zdaj? Zakaj pa ne ostaneš doma, če so te izpustili?«

»Doma da bi ostal?«

»Seveda, pri naju ostani.«

»Mama, ne morem.«

»Zakaj pa ne? Saj si zunaj. Če bi kak tvoj tovariš ušel, bi se tudi več ne vrnil.«

»Mama, jaz pa se moram vrniti.«

»Zakaj pa, Pierre?«

Sklenila je svoje stare roke in jih povzdignila pred menoj. Oči so se ji pordečile. To me je na vso moč ganilo. Pa sem se le moral vrniti. Nisem ji hotel pripovedovati o svoji žosistovski nalogi, o dolžnosti, ki me je klicala nazaj v boj, kjer so me potrebovali. Če bi ji to pripovedoval, bi bila mati še bolj žalostna. Izmislil sem si izgovor:

»Poglej, mama, za hišo je bolje, če se vrnem.«

»Za hišo? Za katero hišo?«

»No, za tole našo. Le pomisli, če bi moji delavski tovariši prišli ponoči, bi vsa vrata pomazali s katranom; pobili bi okna, rjoveli in kaj razbili, zgolj zato, ker sem jih pustil na cedilu! Misli na našo hišo, mama!«

Dotaknil sem se najsvetejšega, naše hiše! Trideset let stradanja, garanja in pomanjkanja! Zdaj pa naj pridejo in vrata s katranom namažejo! Bogatin nikoli ne bo mogel razumeti, kaj je delavski družini hiša, katero so morali trideset let plačevati s krvavo prisluženimi beliči in s svojim znojem.

Mati je še enkrat poskusila:

»Vsaj za večerjo bi lahko ostal doma. Saj imaš še čas...«

Vendar me je nekaj vleklo nazaj v tovarno. Mislis sem si: »Kdo ve, kaj se utegne še zgoditi? Ne maram zamuditi prilike, da zares kaj dobrega storim.«

»Ne morem,« sem odgovoril, »kar iti moram. Daj mi nekaj rezin kruha. Jutri zjutraj se vrnem.«

Razrezal sem hlebec, poljubil mater in naglo odbrzel h Grouan-Vassortu.

Tamkaj je moj prihod povzročil pravo zmagoslavje. Dubosc, Janssen, Behagle in Houdezeele so stali ravno pri vratih. Niso mogli prikriti, kako presenečeni so in hkrati zadovoljni.

»Vrnil si se, tovariš! To je lepo. Mož-beseda si. Na tvojo besedo se človek lahko zanese!«

Kajpada si niso mislili, da me bodo še videli. Zato me niso nehali hvaliti. Torej vendarle nisem bil kak dezerter, nikak ‚hinavski pes'. Boril sem se z njimi. Vse je bilo dobro.

*

Med mojo odsotnostjo so vse organizirali. Od doma so ženske prinašale jedilni pribor za moža, za mater ali sestro. Ker jih niso pustili na dvorišče, so oblegale vratarjeva vrata. Najmanj sto jih je bilo. Straža jih ni pustila naprej. Kričale so in klicale svoje može. Ti so prihajali skozi mala vrata, med množico obrazov iskali svojih žena ter sprejemali prineseno hrano: vrečice, mrežice, pločevinaste steklenice, vrče, lončke, še vroče, črne in kadeče se kozice.

»Ali ne prideš domov?« so spraševale žene. »Ali bo dolgo trajalo? Ali jutri prideš?«

»Prav nič ne vem,« so odgovarjali možje.

Ženske so se razhudile in začele:

»Zajčki nimajo več trave.«

»Pa vrt, kdo ga bo prekopal?«

»Pa fantje? Ali ne utegneš vsaj toliko priti, da jih v šolo pospremiš?«

»Saj veš, da v drvarnici nimamo več nasekanih drv.«

Možje so se glasno krohotali:

»Kaj me zdaj briga vrt! — Kaj so mi mar tvoja drva! Si boš že kako pomagala. — Imamo pač stavko!«

Tako so vsaj govorili, da bi se vpričo tovarišev postavili. Jaz pa sem dobro vedel: ko bodo zvečer sedeli kje v kakem kotu v tovarni in o vsem tem premišljevali, jih bo pošteno skrbelo. Ženske so v gručah odhajale. Obraze jim je oblačila napeta resnoba in velika žalost. Otroci, denar, hrana za moža, vse breme je spet težilo njihova pleča. Delavske žene se morajo večno žrtvovati.

Jedli smo kar v tovarni. Doormans, krčmar z one strani ceste, je prodajal juho v loncu in pečen krompir v papirnatih vrečkah. Delal je zlate kupčije ter je, kakor vselej, prvi izkoriščal bedo revežev. Nihče ni smel iz tovarne. Delegati so sami vse naročali.

Okoli sedmih zvečer je bil še precej svetel dan. Tisti, ki so že pojedli, so na tleh kvartali. Časnikarji, ki so se kakor jastrebi naleteli od vseh strani, so plačevali runde, drugi pa so z zvezkom v roki tekali po tovarni, si zapisovali, nekaj ljudi tudi kaj vprašali ter jih seveda za to tudi plačali, da so kaj zvedeli. Ostal sem na dvorišču in sedel na deske, ki so z njimi poprej delali opaže za železobeton. Položim predse svoj kruhek, ko me nekdo ogovori: »Gospod Mardyck!«

Spoznal sem Lucijo Hallewynovo, mlado dekle iz Mouvouxa. Bila je nekje nastavljena in je bila pri žosistkah. Večkrat sva se videla na naših shodih. Njen brat je bil tekač v naši tovarni.

»Glejte si no,« ji pravim, »saj ste vi, gospodična Hallewynova! Gotovo iščete svojega brata?«

(Dalje prihodnjič)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Stanko Majcen:

HČI

(Nadaljevanje in konec)

Kadar bo konec, bomo šli in se bomo klicali po vsem svetu. Svoje otroke bomo iskali po mestih in vaseh čisto tujih dežel, tuj jezik govorečih, neznanih nam ko pekel ali nebesa. Romali bomo po cestah, do dna izvoženih, ob jarkih, polnih kužne mrhovine, in bomo klicali. Na pogoriščih se bomo ustavljali in klicali. Tuje hiše, tuja vrata bomo zapirali, iskali po vseh izbah, na slami in pod hlevom in bomo klicali: ‚Kje si, oglasi se, preljuba naša hči!' . . .«

Starec se je razvnel od ognja. Oči so mu plamenele kakor bakle, brezzoba usta so zastala v gibu govora kakor okamenela. Zunaj je zavil veter z visokim glasom in stresel duri. Ogromno poleno, že davno stlelo, se je zrušilo na ognjišču in puhnilo nov val gorkote v izbo.

Starec je naložil tresk, sédel bliže k ognju in se zamislil v žolte plamene svežega lesa.

V kotu pod svetimi podobami je sedelo dekle v ovčjem, na prsih prevezanem kožuhu, kratkega rdečega krila in visokih svetlih škornjev, ter sloné stražilo spanje triletnemu. V zaboju, zibki podobnemu, je spal otrok na snopu slame, v belo koco odet do vratu. Dekle mu je desnico ovilo okrog vratu, z levico mu je gladilo koco čez noge.

»Ali spi?«

»Spal je, a zdaj se je zbudil. Vedno se tiči, kadar veter strese duri. Strašne noči so zdaj zunaj . . .«

»Ta hiša ni vaša?«

»Ni.«

»Nočujete v njej kakor mi, mimogrede?«

Prikimala je.

»Čakate na sestro?«

»Ne pride. Bog je z njo, zato ne pride. Veste, to je tako: Mogoče je trideset milj do tja, mogoče tri. Pa če bi jih bilo šestdeset — če bi mogla, bi prišla. Tako pa jih ni ne šestdeset ne trideset, ampak koj ena sama in ne pride. Ljudje se ne poznajo več, zmešali so se rodovi, jaz mislim, da je umrla.«

»Ali je toliko nesreč na cesti?«

»Vi ne razumete. Enemu je usojeno tako, drugemu drugače. Voz se tišči voza, ročica seže v ročico, saj se ni mogoče nikamor premakniti. Odzadaj priganjajo, vedno novi vozovi rijejo v gnečo, ki trda tra trepetajoča stoji kakor pribita. Ne morete nikamor, ne na levo ne na desno. Živina pada, ojesa pokajo, jok ljudi se meša v hreščanje tročih se koles. Še s ceste ne morete, da bi jo peš ubrali, kamor bi hoteli, ker je vse zastavljeno. In redki mostovi drže čez široke reke. Ni in ni mogoče. Jaz mislim, da je umrla. In sem še rekla: Pusti ji ga, naj ga ima pri sebi na vozu. Rajši bo vozila in ne bo toliko zmešnjave. Nič — vzel ga ji je, ker se je zdel močnejši, starec kakršen je, njo pa je pustil odzadaj. Ženska ne more pogaziti ljudi, da bi prišla za otrokom.«

»Težko je, tudi bi bilo težko, najti pot . . .«

Dekle je streslo z glavo in si dvignilo otroka v naročje. Koca ga je bila pogrela tako, da so mu roke živo rdele in so izpod dolgih, na koncih privihanih vek strmele oči kakor dvoje žarkih, svetlih zvezd.

»Ali se bo igral? Ná —« Dala mu je igračo v roko in se preko njegove glave ozrla na nas.

»Ne, to ni tako, to ni tako. Pot se še najde, saj ni daleč, ena milja. Pa če je umrla, ne more. Na vozu je umrla, na tistem svojem vozu sredi stiske, ko je spoznala, da ne gre naprej. Dvajset ur so še čakali pred mostom, pravijo. Vam se zdi, da to ni potreba. Umreti se dá, kadar človeku hišo zažgo nad glavo, kadar mu živino pokoljejo, kadar ugleda zemljo, ki mu je rodila, izprevrženo v utrdbo. Toda poglejte te lase.«

Vzela je otroku igračo iz roke in nam jo pokazala. Bil je koder rdečeplavih las, blesteč kakor svila, dehteč kakor svež gorek vosek.

»To so njeni lasje, dala mu jih je za spomin že dolgo prej. In zdaj poglejte njegove: njegovi so ravno taki. Dolgo časa so bili temnejši, zamolklejši, brez bleska. Zdaj smo tri mesece narazen in pred štirinajstimi dnevi so se mu naenkrat začeli spreminjati. Začeli so blesteti, dobivati tisti rdečkasti ogenj, ki ga imajo njeni lasje in ki ga vidite, če jih pogledate stran od svetlobe.«

Postavila si ga je na kolena, mu spretno splela koder v lase in mu dvignila glavo v luč.

»Ali ne —? Kje imaš igračo?«

Otrok se je nasmehnil in si segel v kipeče, z vratu na rame prelivajoče se valovje kodrov, živo in svetlo tako, kot da se je vnelo v soncu.

»Ali ne —?«

Posadila si ga je zopet v naročje in vprašala, ne da bi dvignila oči:

»In vi še vedno ne verjamete, da je umrla?«

Treske so bile dogorele, pod pepelom je tlela žerjavica. Starec se je bil stisnil čisto v kot za ogenj in zaspal. Prsti rok, v naročju sklenjenih, so mu neprestano igrali. Včasih je dvignil glavo in zaklical kakor iz daljnih globokih sanj, tenko kakor otrok: »Kje si, oglasi se, preljuba naša hči!« a je takoj zopet zaspal.

Ksaver Meško:

Prvi razred

Kdaj so vendar minile počitnice? Toliko, da smo jih pričeli, pa so že pri koncu! Toliko lepih načrtov sem si skoval: »To naredim v počitnicah, to napišem.« A bežali so dnevi, kakor bi jih odnašal brzokrili veter, bežeč z vso naglico, gori z Uršlje gore čez našo mirno vasico proti mestu in proti ravninam doli. Odhiteli so, da ne vem kdaj. In delo? In načrti? Ostali so pač načrti. Kdaj bodo postali življenje, resničnost? Vse zakrito z neprodirnim zastorom temne, molčeče bodočnosti.

In je že začetek šole tu!

Prvo uro stopim vedno z napetostjo v prvi razred, k malim, še nepoznanim. V štirih prvih klopeh sede novinci; na eni strani dečki, na drugi deklice. Zadaj večji, ki so hodili v šolo že prejšnje leto, nekateri že dve ali več — posebni učenjaki!

Večina jih je iz druge župnije. Skoraj uro daleč je šola od naše cerkvice, da prihajajo tudi iz sosednjih vasi.

Tako stojim pred tujimi obrazi. Nekako divji se mi zazde v prvem trenutku. Nikake zveze še pač ni med nami. Velika razdalja, hladna nepoznanost nas loči še.

Tišina, molk. Vse gleda, molči. Najmanjši zro plašno. Menda trka ob vsa srca tesno vprašanje: »Kaj pa ta? Kaj bo storil z nami? Kaj nam bo povedal?«

Drobnemu fantku v drugi klopi gre na jok. S težavo ga zadržuje. Ustnice mu drhte, oči so mu vse solzne. Deklice so pogumnejše. Vprašanje, iščoč strmé gori proti meni. Obrazi so jim napeti, a mirni. Kakor bi si bile nadele krinke, da skrijejo zanje svoje misli in svoj strah.

A polagoma se nekaj taja. Tiste nehote narejene, v prvem začudenju, v trenutni preplašenosti nadete krinke padajo. Iz oči izginja napetost in strah — vse punčice se ob taki napetosti čudno povečajo. Začno morda misliti, na tihem upati: »Saj ne bo tako hudo.«

Samo tisti drobni fantek se ne more umiriti, ne se prilagoditi toplejšemu okolju, ne prosteje zadihati v že precej očiščenem ozračju. Vso uro mu obraz drhti, vso uro mu solze teko. Še obrisati si jih ne upa. Sedi ves sključen — nesreče in obupa podoba. Kako mu pač udarjajo na uho moje besede, ko ga tolažim, da mu ne bomo nič hudega storili? Morda jih komaj sliši. Na srce mu menda že ne potrkajo. Odmeva vsaj si ne zbude. Kakor razbiti zvon mora biti danes njegovo srce. Sosed, še manjši, še drobnejši — tudi doma sta soseda, prvič ga je danes prignala mati, tega drobnejšega, v šolo, tik pred mojo uro — ga postrani pogleduje. Smili se mu pač! Tolažiti ga ne more, ne upa. A ta se drži imenitneje. Ne joka. Samo povsod mi sledi, opazuje me z velikimi, čudečimi se očmi.

Izprašujem jih, kako jim je ime, kje so doma. Fantje odgovarjajo počasi, okorno. Nekateri kakor bi mi razodevali veliko skrivnost. Deklice živahneje. Ta pa ona kar podjetno. Še nasmehlja se. Se pač že zaveda: »Ne bo ne tako hudo.«

Ko po uri odhajam, je že vse precej drugače. Iz prvotnega mrtvila, iz tiste težke otrplosti ob začetku se je že nekaj izoblikovalo, vsaj v nejasnih, meglenih obrisih: Življenje.

In res, saj ura ni bila za to, da bi jih že kdo ve kaj naučil. Prvo je bilo: Odpreti srca, najti pot do duš. Zdi se mi, da se je vsaj malo posrečilo. Prve stopinje. Prvi pogled čez visoko obzidje. Polagoma bo treba stopati dalje. Zdaj je še vse nekako na dobro srečo zgnetena glina. Treba jo bo upodabljati, vdihniti ji duha. Morda narediti celo kak umotvor. Vsaj iz tega, iz one . . .

Prvo, šele poganjajoče cvetje! Kje je še sad!

*

Prihodnjo uro mi prinese fantič, ki je prvo uro prejokal, tri debele hruške. Precej zelene! S silo jih je kje oklatil, same že še niso odpadle. — Me li hoče z njimi podkupiti? Ni treba, prijatelj mali! — Branim se: »Le ti jih imej!« »Ne, ne!« odgovarja trdovratno. »Jih še imam.« Moram jih vzeti. Vesel odhaja v klop.

Skoraj vsi novinci sede že manj okorno in leseno. Prihaja pač v nje nekaj toplote, živahnosti in nagajivosti iz zadnjih klopi, od večjih.

Čez nekaj ur je že življenja dovolj, včasih preveč. Med starejšimi vsaj. Začetniki so še vsi skromno-mirni. Večji polni neugnanosti. Nekateri vsaj.

Je tu Helčka, Mihaela, dekletce kakor angelček. A živo, živo srebro. Vse se ji zdi prečudovito, silno smešno. In se ob vsaki malenkosti na glas zasmeji! Ne more se brzdati!

Ali Francelj! Mrzel se piše, a je najvročekrvnejši v razredu, nemirnež, da mu je celo med otroci treba iskati sličnega. Hodil je v šolo že v mesto; šele pred kratkim so vzeli starši tu v bližini kmetijo v najem. Gospodična učiteljica v mestu ga je opisala: »Najboljši učenec. A pri vsaki vragoliji gotovo zraven.« Sestra Franja — dvojčka sta — hodi z njim v prvi razred. Sestra Marija v drugega. Marija je vsa resna. Kakor Madona sedi s svojo pristriženo glavico v klopi. Franja sedi ob Helčki. Ti dve seveda ne bosta preveč mirni, prezdravi sta. Kar na vsem lepem se začneta objemati — Helčka zlatolaska, Franja, z vranječrno pristriženo glavico. A proti Francelju sta še zaspanki! Ta bo moral postati gledališki igralec. Kadar kažem kaj z rokami in ne gledam naravnost vanj, pa se naglo obrnem proti njemu, ima roke vedno v zraku: po-

(Dalje na 8. strani)

N. V. GOGOLJ: 9

Plašč

Ta oseba si je pa tudi sama prizadevala, da bi jo smatrali za važno in je uporabljala razna sredstva. Odredil je, da ga morajo nižji uradniki, kadar je prihajal v urad, sprejeti že na stopnicah in da ne sme nihče k njemu naravnost, ampak da se mora kolegijski registrator javiti gubernijskemu tajniku, gubernijski tajnik titularnemu in tako dalje; le po tej poti se je smela stvar predložiti njemu. Tako je pač v sveti Rusiji, da vsak posnema svojega predstojnika in se dela važnega, kakor to vidi pri njem. Pripovedujejo si, da je neki titularni svetnik, ko so ga imenovali za predstojnika neke čisto majhne in malo pomembne pisarne, takoj velel, da se mu odkaže posebna soba, kateri je nadel ime »službena soba« in postavil pred njo k vratom dva sluga z rdečim ovratnikom in zlatimi prameni; sluga sta morala, držeč dverni krili za kljuke, vsakemu odpreti, četudi je bila »službena soba« komaj tako velika, da je stala v njej navadna pisalna miza.

Navade »važne osebe« so bile solidne in dostojanstvene pa precej enostavne. Osnovna črta njegovega sistema je bila strogost. »Strogost, strogost in — strogost,« je rekal in pri zadnji besedi pomembno pogledal v obraz svojemu podložniku, čeprav bi tega ne bilo treba, zakaj že brez tega je držal tisti ducat uradnikov, ki so sestavljali ustroj njegove pisarne, v poštenem strahu. Že ko so ga zagledali od daleč, so odložili peresa in se strumno postavili v pozor, ko je stopil mimo njih v svojo sobo. Njegov razgovor s podložnimi osebami je bil navadno sestavljen iz treh stavkov: »Kako si drznete? Mar ne veste, s kom govorite? Pojmite vendar enkrat, kdo stoji pred vami!« Sicer pa je bil po naravi dober, do tovarišev vljuden in postrežljiv, toda generalski čin ga je bil čisto zmešal, da je zgubil pravo smer in ni vedel, kako bi se obnašal. Če je občeval z osebami, ki so zavzemale enak položaj kakor on, je bil človek, kakor se spodobi — fin in v mnogih ozirih tudi razumen; kakor hitro pa je bil v družbi, v kateri so bili ljudje čeprav samo za eno činovo stopnjo nižji od njega, je postal čisto drug. Molčal je in je zbujal tem več sočutja, čim bolj je tudi sam očitno kazal, kako se ne počuti dobro. Zgodilo se je, da so opazili v njegovih očeh veliko željo, da bi se pridružil zanimivemu razgovoru ali krogu, toda vedno ga je v takem primeru zadrževal pomislek, ali se ne bo to tolmačilo kot preveč intimno in ali ne bo trpel zaradi tega njegov ugled. To je povzročilo, da je v družbi molčal in le tu pa tam dal od sebe nekakšne enozložne glasove ter si tako pridobil glas, da je najdolgočasnejši človek na svetu.

Do te važne osebe je torej stopil naš Akakij Akakjevič. Javil se je v zelo neugodnem času, »važni osebi« pa se je nudila prilika, da pokaže svoje dostojanstvo v vsem njegovem sijaju. Imenitni mož je sedel v svojem kabinetu in se razgovarjal z nedavno prišedšim starim znancem in tovarišem iz otroških let, katerega že več let ni bil videl. Prekinil ga je uradnik, ki je javil, da želi govoriti z njim neki Bašmačkin. »Kdo je to?« je rezko vprašal. »Neki činovnik.« — »Naj počaka, nimam časa.« Pripomniti moramo, da »važna oseba« ni govorila resnice, gospod je imel časa še preveč. S prijateljem sta se pogovorila več kot preveč in sta prekinjevala svoj razgovor z dolgimi premori, v katerih si nista vedela povedati ničesar in sta drug drugega tolkla po bedrih rekoč:

»Tako je, Ivan Abramovič!« — »Res je, Štepan Barlamovič!«

Navzlic temu je »važno lice« ukazalo, naj Bašmačkin čaka, da bi prijatelj, ki že davno ni več služil in je živel doma na svojem selu, videl, kako dolgo morajo pri njem uradniki v predsobi čakati, preden so sprejeti. Ko sta se zadosti pogovorila in še več molčala ter naslonjena v udobnih naslanjačih pokadila smotko, se je naš velmož spomnil — navidez seveda — da ga čaka neznan uradnik ter je dejal tajniku, ki se je javil z referatom: »Zunaj, se mi zdi, čaka uradnik; recite mu, da lahko vstopi.«

Ko je videl skromno postavo in zadržanje Akakija Akakjeviča in njegovo staro uniformo, se je obrnil z licem v lice k njemu in dejal: »Kaj želite?« s trdim in rezkim glasom, v katerem se je vadil v svoji zasebni sobi, stoječ pred zrcalom, že ves teden, preden je napredoval v čin generala. Akakij Akakjevič, ki je bil že prej ves obupan, se je sedaj še bolj zmedel in izjavil, kolikor je v takih razmerah smel in mogel, po svoji navadi zatikajoč se, da so ga na nečloveški način oropali, da je bil plašč popolnoma nov in da se on obrača do velmožnega gospoda, da bi se on zavzel pri kakšni vplivni osebi, pri gospodu ‚oberpolicajmajstru' na primer, da bi se uvedla preiskava in izsledil plašč. Generalu se je sam Bog vedi zakaj zdelo, da je prosilec to svojo zadevo prednašal preveč po domače.

»Oprostite, spoštovani gospod,« je nejevoljno dejal, »vi ne poznate nobenega reda. Kje mislite, da ste? Ali ne veste, kako se take zadeve opravljajo? Najprej bi bili morali vložiti prošnjo v pisarni, tam bi jo bili predložili ravnatelju pisarne, od njega bi šla k načelniku oddelka, nato bi jo dobil tajnik in šele ta bi jo predložil meni . . .«

»Ekscelenca«, je jecljal Akakij Akakjevič, ki si je prizadeval, da zbere zadnji ostanek prisotnosti duha, s katerim je še razpolagal, in je pri tem čutil, kako ga obliva pot v curkih, »drznil sem se nadlegovati vašo Ekscelenco, ker so tajniki — kako bi rekel — nekako nezanesljivi ljudje . . .«

(Dalje prihodnjič)

SONNTAG 16. SEPTEMBER
Klagenfurt Messegelände 14 Uhr
Sensations-TOMBOLA 5 AUTOS
Motorroller, Mopeds, Fernsehapparate u. weitere 450 wertvolle Treffer
1 Ford Taunus 17M
1 Opel-Rekord (Luxus)
1 BMW-Luxsus LS
2 NSU-Prinz

Pri nas na Koroškem

ŠKOFIČE
(Pokopališče — mrtvašnica)

Če smo v zadnji številki »Našega tednika« že vse drugo povedali, pa povemo še to. O te ženske. Bog se jih usmili, da bi jih za grmom srečala pamet, pa ne pogledajo »zad«. Popravljajo grobišča. Odstranjujejo travo, prinašajo novo zemljo, predelano od krtov na Šornovem travniku, ali pa pesek, prinašajo razne posode, piskre od kuhinjske oprave, rože in cvetlice. Suhe vence, travo, črepinje, to pa vržejo križem-kražem preko zida. To ti je bil kup, ki ti je radovedno gledal preko zida, ne samo na one, ki so ga napravile. Tudi je že eno tedensko leto star. Kako tega odstraniti? Kdo ga naj odstrani in kam? Občina nima za kaj takega sedaj več prostora. Traktor mora sem. Toda kdo bi ga nabasal? »Subravpa« mora sem, je modroval drugi. Toda kam naj to gmoto potisne? Kaj boš, sem si mislil in se lotil dela. Najprej koso v roko. Ta je trpela. Bila je kar nova. Morala je dve leti staro travo kositi. V travi polno žice ali kamenja. Zatem sem prijel za samokolnico, naložil kramp, lopato, vile in grablje in hajdi! Delal sem le na ure, ne na akord. Gledalcev sem imel dovolj. Tujci so se po stezi hodili mimo kopat. Bil sem delu primerno uniformiran in me niso spoznali. Seve sem te mimoidoče, če so kaj šale razumeli, vabil na delo. In v 4 slučajih je iz šale postala resnica. Gospod Anton, Dunajčan mi je kar štirikrat pomagal. Šentjakobčan, ki je v Nemčiji zaposlen pri Kat. akciji, pa dvakrat. Ker smo imeli le na uro, smo vmes reševali najrazličnejša vprašanja in pili sok. Delo je trajalo dobre tri tedne. Pridobil sem še enega tujca in pa našega Foltija. Nazadnje smo bili trije. Predzadnji dan smo zažgali grmado zgorljivega. V bližini stanujoči tujci niso imeli nad tem ravno veselja, pač pa mi. Nato smo spravili še gramoz od cerkve, za katerega se jih je pet potegovalo, pa nobeden ni prišel ponj. Upam, sedaj bodo žene in dekleta upoštevale to mujo in trud ter bodo dale zemljo k zemlji, vence k vencem, črepinje etc. etc. pa ponesite domov. Kosti pa pustite na pokopališču. Kje jih naj išče dedej ali babica na sodni dan?

(Valosov — Rutarjev križ)

Imamo več takih križev: v Logu, Goričah, v Papračah in Rodi. V Škofičah je še eden pd. Hvačev, dva pa sta izginila. Znamenje časa. Valosov križ se je moral umakniti razširitvi ceste. Cestna uprava je sicer malo dolgo rabila, pa je zato postavila zares krasen, drag križ. Ne sicer na starem mestu, kjer radi pozemeljskih napeljav ni bilo mogoče. Postavila ga je tostran poti na Rutarjevem. Rutarjeva in Valosova družina sta lahko ponosni na ta okrasek svojega kraja. Že najmanj 200 avtomobilov se je ustavilo in so križ fotografirali. Je res lep. Cestni upravi vsa čast. Ni malo stal. Se lepo zlaga v naravo. Proti Logi vesi slika sv. Mihaela, našega župniškega zaščitnika, proti Škofičam sv. Krištof, bodi opomin vsem motoriziranim, proti Rutarju sv. Jurij, kristjanu opomin v resni življenjski borbi, in proti Valosi naša priprošnjica pri Bogu: Devica Marija z božjim Detetom.

K blagoslovu križa, dne 2. septembra, ob 2. uri popoldne, se je zbrala bližnja in daljna okolica. Nekateri so obstali kar ob cesti. Bali so se najbrž blagoslova kakor tisti, ki obstoje med službo božjo pred cerkvijo. Videli smo tudi več inozemskih gostov. Povabljeni in prišli so k blagoslovitvi tudi cerkveni pevci, ki so blagoslovitev spremljali s tremi pesmimi: Kraljevo znamnje, Marija skoz življenje, Marija pomagaj nam sleherni čas. Gostoljubna družina je povabila vse na prigrizek. Ob tej priliki je zbor še zapel: Nmav čez izaro, Marija moje želje, Marija, nebes kraljica in Domovina mili kraj.

Sedaj je križ blagoslovljen. Dajmo se tega zavedati, če gremo mimo. Križi so opomin za vernega kristjana. Upamo, da se bo kmalu uvrstil tudi Maks. Roda pa, kakor se nam zdi, mora čakati na priliko Valosovega - Rutarjevega križa.

Važno za koroške izseljence

Zveza slovenskih izseljencev je vsem izseljeniškim družinam razposlala formularje, s katerimi lahko zaprosijo za izplačilo odškodnine iz posebnega sklada, ki ga upravlja tako imenovana Sammelstelle B, Wien, II., Taborstrasse 2-6.

Vse izseljence opozarjamo, da morajo biti tozadevne prošnje najkasneje do 13. septembra že pri imenovanem uradu na Dunaju, ker le-ta pozneje dospelih prošenj ne bo več upošteval.

Če kateri izmed izseljencev iz kakršnega koli vzroka formularjev še ni prejel, jih lahko dobi pri Zvezi slovenskih izseljencev v Celovcu, Gasometergasse 10, katera ima na razpolago tudi podrobna navodila za izpolnjevanje formularjev.

Zveza slovenskih izseljencev.

VABILO

Slovensko prosvetno društvo »Bilka« v Bilčovsu bo praznovalo **50. obletnico svojeobstoja** v nedeljo, dne 16. septembra 1962 pri **Miklavžu v Bilčovsu.**

Sodelujejo: **Pevski zbor jubilejnega društva. — Združeni pevski zbori Slovenske prosvetne zveze. — Godba na pihala iz Slovenije.**

Po slovesnosti ljudska veselica — prosta zabava s plesom. Začetek ob 14. uri. Prireditev bo ob vsakem vremenu.

Vabimo vse prijatelje slovenske prosvete iz Gur, Roža, Podjune in Zile!

Prvi razred

(Nadaljevanje s 7. strani)

snema me, teater igra! Pa mu roke kar omahnejo. In se smehlja, kakor bi bil najnedolžnejši v razredu!

»Ne boš me ukanil, Francelj. Kaj si spet delal?« — Živo in odločno odkima: — »Nič!« — »Nič? Ali se lažeš?« — Odkima: »Ne!« — Odkima vsemu! — »Ali si se učil?« — Odkima: »Ne!« — »Bomo videli. Povej mi . . .« Pa zna. — »Sreča tvoja, da znaš. Sicer bi ostal po šoli.« — Odkima: »Ne!« — »Ne? Prosil te bom!« — Pa se smehlja nedolžno in veselo, kakor da ni storil še nikoli nič hudega in bil še nikoli kaznovan! A sestri pravita: »Vsak dan je doma tepen. Tako poreden je.« — Bog, Bog, kaj le še bo s tem Franceljnom!

Ali Maks, županov. Za Francljem sedi. Francelj močan, okrogel kakor cmok. Maks droben, rdečeličen. Govornik, da mu ga ni para. Kadar mu namreč ni treba govoriti o tem, kar smo se učili. Sicer je velik molčečnež, kvečjemu počasen stiskač. A kadar je v nevarnosti, da bo kaznovan, govori kakor najprebrisanejši narodni poslanec.

»Ti, Maks, zadnjič si se pa pri procesiji smejal?« — »Nak! — Ah — hm . . . Ješovska Urša je rekla, ko jim je bajta gorela: »Naj ta stari klumpet kar zgori, bomo dobili vsaj novo hišo.« — »O ti malopridnež, kako pa prideš zdaj na Ješovsko Uršo?« »Je tudi spodaj pri mostu gorelo, ravno to noč.« — »Kako pa že to veš?« — »Hovnikov Miha je našemu ateju pravil.« — Vse sliši, vse ve. Samo katekizma ne! In kar iztresa te novice. Samo da bi svoje grehe kril! — Ali ga primem: »Domov grede ste se spet tepli?« — »Nak! — Ah — hm . . . Vrčkovnikov pastir pa se danes preseli. Ferdlu, hlapcu, je uro ukradel. Pa ga je Ferdl že tako pretepel!« — Požira sline, napeto gleda, kaj bom rekel. Včasih se res izmaže. Včasih se mu temeljito ponesreči.

A mnogi sedijo mirno in resno, da jih ni treba nikoli opominjati. Je pač vsak življenje zase, ustvarjen od Boga, po drugačnem zamislu obdarovan z drugačnimi lastnostmi . . .

Kadar jih tako pred sabo gledam, se večkrat na tihem vprašam: »Kaj bo s tem drobižem čez deset, petnajst let?« In se mi nenadoma zazdi, da gledam petdeset stez — kolikor je otrok v šoli. Gredo na razne strani sveta. In so nekatere bele, ravne in gladke. Druge polne kamenja, vzpenjajoče se strmo v višave.

In ne vem, katere naj blagrujem, katere obžalujem . . .

Za smeh

»Posnemajte ga!«

Ko je Lenin umrl, je izdala komunistična stranka med drugim sledeč dvoumni proglas:

»Lenin, naša dika, je umrl! Voditelji stranke, posnemajte ga!«

Boljševiška svoboda

Boljševiški govornik v še ne boljševiški deželi (navdušeno):

»Pod srpom in kladivom bo vsakdo svoboden, vsak bo lahko delal, kar bo hotel. Če pa ne bo hotel, ga bomo prisilili!«

Popravek

V številki 34 našega lista se je pripetila neljuba pomota, ki jo danes popravljamo: Na strani 5, Kako napravimo Jogurt, drugi odstavek, drugi stavek se glasi pravilno: **Kuhaj ga do 60° ali 70° C vročine, nato ga pusti, da se ohladi na 26° do 27° C.**

Športni kotiček

Št. Janž : Št. Paul 1 : 3 (0 : 2)

Kot 1. nasprotnik je v novi nogometni sezoni 1962/63 stalo Št. Janžu nasproti dobro moštvo iz Št. Paula iz Labotske doline. V tej tekmi so morali domačini nastopiti s svojimi novimi pridobitvami. To so: Juch (prej Atus Borovlje), Jasbinšek (DSG Borovlje), Kropiunik in Weiß (oba Austria Celovec). Ti novi igravci so za 1. tekmo kar dobro rešili svojo vlogo. Andrej Siedler pa je kar dobro zastopal Durchschlaga, ki sedaj igra pri Union Rosenbach. Gostom se je kar začetkoma posrečilo ustreliti vodilni gol. Šentjanško moštvo se 1. polčas ni znašlo, medtem ko sta v 2. polčasu igrali obe moštvi izenačeno.

Najboljši igravec na igrišču je bil kapetan Št. Janža, Alfred Walchensteiner, ki je obenem tudi trener šentjanške mladine. Ta je v predigri nastopila proti Austriji Celovec in pričakovano zgubila s rezultatom 11 : 0 (3 : 0).

Nakup telic po prodajnih prireditvah

Zatiranje tuberkuloze je na več mestih občutljivo zadelo; večkrat so najboljše živali privedle do zelo neprimernih ugotovitev. Vendar je tudi v teh slučajih mogoče samo svetovati, da se najhitrejše odpravijo reagenti, da s tem preprečimo nadaljnje izpadke pri živini. Upajmo, da je večina posestnikov bolnih živali čez poletje odstranila obolelo živino in da bo jeseni mogla izrabiti visoko ponudbo telic za primeren naraščaj. Pri tem pa moramo sledeče premisliti:

1. Za uspeh v živinoreji ni merodajno število živine, temveč pred vsem njena kvalitetna sposobnost. Veliko več je odvisno od živali z dobro rastjo in razvitostjo ter ustrezno količino pridobljenega mleka. Predpogoj zato pa je zadostna krma pozimi in poleti. To ‚boljše' krmljenje bo takoj uspelo, če bomo zmanjšali število živali. Zato nikakor ne pomeni nesrečo, če si nabavimo manj živine, kot smo odstranili reagentov.

2. Da olajšamo nakup telic kot nadomestek za živali, ki smo jih zaradi obolelosti oddali, prispeva Kmetijska zbornica za nakup vsake krave ali telice pod že znanimi pogoji pomoč v znesku 500.— šil. Vendar morajo te živali biti kupljene na dražbi plemenske živine.

3. Da dosežemo zopet številčno stanje živali, ki smo ga zaradi zatiranja bolezni morali zmanjšati, je potrebno, da si nabavimo samo živali, ki dajo upati, da nas bodo popolno zadovoljile v mlečni proizvodnji in v naraščaju. Srednje krave in telice ki so dokazale omenjene zmogljivosti, so bolj primerne za kmetije kakor težke, ker bi za te mogoče ne izhajali več s krmo, ki jo imamo na razpolago. V zvezi s tem naj opomnimo še na to, da je naša udomačena živina (Blondvieh, Gelbvieh, Pinzgauer) navajena na naše klimatične in pašne razmere in da zato zasluži našo dobro oceno.

ČEZ MESEC DNI SE ZAČNE VESOLJNI CERKVENI ZBOR
*
Družba sv. Mohorja
v Celovcu
vam nudi:
Molitev za vesoljni cerkveni zbor, dvobarvno, priročno —.20 šil.
S. Janežič, Vzhodni bratje, knjižica 32 str. o zanimivem vprašanju 2.50 šil.
Kraljestvo božje, knjižica 48 strani 3.— šil.
Vzhodni zbornik 1957. 120 strani branja in slik 10.— šil.
Vzhodni zbornik 1958. 158 strani 15.— šil.
Vzhodni zbornik 1959. 162 strani 20.— šil.
Vzhodni zbornik 1960. 148 strani 20.— šil.
Še je na razpolago tudi
Vzhodni zbornik 1961/62 za neposredno pripravo koncila 20.— šil.
Poleg tega ima povestne knjige. Na željo vam pošlje cenik.

Vse „JOKA"-izdelke — kavče — preproge — žimnice — klavirje — harmonije
dobite ugodno pri
FRANZ KREUZER's Wtw.
prodaja pohištva in klavirjev
Klagenfurt, Kardinalplatz 1, Tel. 23-60

CARINTHIA
Alles für die SCHULE aus einer Hand!
Schulbücher, Hefte, Bleistifte, Lineale, Reißzeuge, Kugelschreiber, Zeichenbretter, Tusche, Farben, Reißschienen u. dgl. für sämtliche Schulgattungen in reicher Auswahl und preiswert vorrätig in der Buch- und Papierhandlung
CARINTHIA
KLAGENFURT VÖLKERMARKTER RING 25, Telefon 3651
Filialen: KLAGENFURT, Sternallee 5
ST. VEIT a. d. Glan; KÖTSHACH und WOLFSBERG i. Lav.
Verlangen Sie unsere kostenlose Schulbücherverzeichnisse. Täglich Postversand!

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.